

จีนกับปัญหาอินโดจีน

รายงานการอภิปราย

ผู้ร่วมอภิปราย : ทวีป วรดิถก, ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ, สืบแสง พรหมบุญ และ ชาญวิทย์ เกษนครศิริ.
โดย วารินทร์ วงศ์หาญเขาว์ เป็นผู้ดำเนินรายการ

จัดโดยสถาบันเอเชีย ร่วมกับ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ ศูนย์สารนิเทศ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2524 เวลา 13.30-17.00 น.

ผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นยังประกอบด้วย สุวินัย ภรณวลัย แด ดิลกวิทยรัตน์ และ พ.อ. มนูญ
รูปขจร โดย ศัตรทิพย์ นาดสุภา เป็นผู้กล่าวปิดรายการ

วารินทร์

อยากจะขอแนะนำจากขวาไปซ้าย คนที่ขอบจับหนวดอยู่เรื่อย คือ คุณไกรศักดิ์ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากเพราะว่าเป็นผู้ที่ได้เรียนทฤษฎีมาพอสมควร และก็
โอกาสได้เห็นโลกของประเทศสังคมนิยมในจีนและในประเทศสังคมนิยมอื่น ๆ ด้วย
ก็คงจะมีอะไรพูดให้ความรู้ของเราลึกซึ้งได้ก็ ถัดมาเป็นนักประวัติศาสตร์ด้วย
ของประเทศไทย คือ อาจารย์สืบแสง โดยลักษณะความเป็นนักวิชาการของท่าน
คิดว่าหลายท่านคงทราบมาทางการเมืองของท่านที่เคยผ่านเมื่อสมัยก่อน และ
โดยที่มีความสนใจในลักษณะกว้างก็คงจะให้ความรู้แก่เรามาก และเป็นผู้เชี่ยวชาญ
เกี่ยวกับเมืองจีนอยู่แล้ว ก็คงจะให้ความรู้ได้มาก ต่อไปก็คือคุณทวีป วรดิถก เป็นนัก
เขียนและเป็นผู้ที่ได้ให้ความคิดเมื่อครั้งสมัยก่อน ๆ สมัยที่สมเป็นนักศึกษาด้วยซ้ำ
ไป เคยอ่านบทความ ข้อเขียนต่าง ๆ ของการเคลื่อนไหวหลายอย่าง ก็เป็นคนดี
เกี่ยวกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน ถ้าสังเกตจากข้อเขียนในปัจจุบันในมติชน (หัวเราะ)
จะเห็นชัดว่า ความสนใจของท่านไม่ได้สนใจเฉพาะการวิวัฒนาการของสังคม ที่
อื่น ๆ เกี่ยวกับประเทศไทย จะเกี่ยวโยงกับประเทศอื่น ๆ ด้วย ก็มีส่วนและการ
มองกว้างขวางมาก วันที่ได้ทำนมาถกเถียงปัญหาที่เป็นสิ่งที่คัมภีร์ คนที่มาสุดท้าย
ก็คืออาจารย์ชาญวิทย์ เกษนครศิริ เป็นนักวิชาการที่ได้รับความนับถือมากทั้งภายใน
ประเทศและต่างประเทศ ไม่รู้นับถือทำไม แต่ว่าท่านมีข้อเขียนมาก ต่อไปนี้
อาจารย์ชาญวิทย์จะอภิปราย เชิญครับ

สวัสดิ์ศรีศรี ขอบคุดมากคุดเวารินทร์ที่บอกรว่ามีคนนับถือผม แต่หวังว่ามาปรากฏตัวบนเวทีกับคุดเวารินทร์ซึ่งคงมีคนนับถือคุดไปอีกนะศรีศรี หัวข้อวันนี้เกี่ยวกับเรื่องเงินและความสัมพันธ์ของจีนกับอินโดจีน ผมอยากเห็นอยู่ตรงจีนกับเวียคนาม และจีนกับเวียคนามอย่างไร ผมอยากจะเริ่มต้นอย่างนี้ คือว่าคิดว่าในห้องนี้คงจะได้ยินวิถีการผลิตแบบเอเชียอยู่บ่อย ๆ นะศรีศรี ซึ่งเป็นคำที่นำราคาญาติที่สุดในสองสามปีที่ผ่านมา คงจะจำได้นะศรีศรีว่า เติ้งเสี่ยวคังเวียคนามมีหน้าที่เป็นโฆษกของรัฐบาลเวียคนามคุดโลกภายนอก เป็นโฆษกที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการที่จะทำให้โลกภายนอกเข้าใจเวียคนาม เติ้งเสี่ยวคังเวียคนามที่จุฬายาประมาดแสดงสามอาทิตย์ที่แล้วนะศรีศรี แล้วก็มาพูดที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬายา พูดเสร็จก็มีนักวิชาการรายกลุ่มหนึ่งได้รับเชิญไปที่สถานทูตเวียคนามนะศรีศรี ที่ถนนวิฑู ในการพบกันคราวนั้นผมได้คุยกับเติ้งเสี่ยวคังเวียคนาม แล้วก็ถามเขาว่า ในทัศนะของเขา เขามองประวัติศาสตร์เวียคนามเป็นมาอย่างไร — พุดง่าย ๆ ก็คือว่าเขาแบ่งยุคประวัติศาสตร์เวียคนามอย่างไร เขาบอกว่าเขาแบ่งเวียคนามออกเป็น 5 ยุค คือ ยุคที่หนึ่งเป็นยุคโบราณ, คงจะจำได้นะศรีศรีว่า วันที่เติ้งเสี่ยวคังเวียคนามมาพูดนั้นล่ามแก่งงมากเกินกว่า เวลาเติ้งเสี่ยวคังเวียคนามพุดจะสังเกตได้ว่าเติ้งเสี่ยวคังเวียคนามพุดสองสามคำ ล่ามแปลได้ 20 กว่าคำ ผมบอกไม่เอาดีกว่าวันเติ้งเสี่ยวคังเวียคนามเขียนให้ผมคิดว่าอะไร แกกัเลยเขียนให้ผมเป็นภาษาฝรั่งเศส แกบอกว่าเขาแบ่งประวัติศาสตร์เวียคนามแบ่งเป็น 5 ยุค คือ ยุคโบราณ ยุคที่สองเป็นยุคภายใต้การปกครองของจีน ยุคที่สามเป็นยุคสมบูรณ์อาณาจักรราชย์ ยุคที่สี่เป็นยุคอาณานิคมฝรั่งเศส ยุคที่ห้าคือยุคโซจิมีนัท์ ยุคที่สองซึ่งเป็นยุคที่อยู่ภายใต้การควบคุมของจีนเป็นเวลาานถึง 1,000 ปี เวียคนามเป็นเอกราชเมื่อ ค.ศ. 939 แต่ว่าในช่วงพันปีแรกของคริสต์ศักราชจะอยู่ภายใต้จีน เมื่อเราจะคุดย้อนหลังในช่วงประวัติศาสตร์สมัยใหม่ ความคิดเกี่ยวกับความคิดสมัยใหม่ เกี่ยวกับการปฏิรูปมาจนกระทั่งการปฏิวัติหรือแม้กระทั่งทิวโซจิมีนัท์เองก็อยู่ในจีนเป็นเวลาานาน ก่อนที่จะเข้ามาในเวียคนามเพื่อขับไล่ฝรั่งเศส ก็ได้รับความช่วยเหลืออย่างมากจากเหมาเจ๋อตง เพราะฉะนั้นอะไรก็ตามหลายอย่างของเวียคนามมันใกล้ชิดกับจีนมาก แม้กระทั่งเรื่องการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งครั้งแรกเวียคนามล้มเหลว เมื่อช่วงหลังชัยชนะฝรั่งเศสหลัง ค.ศ. 1951 การปฏิรูปก็ใช้แบบจีนเหมือนกัน ทิวหนังสือของเวียคนามก็เขียนเป็นภาษาจีน พระราชวังแบบในเมืองจีนทุกอย่างมันออกมาในลักษณะแบบนี้ คือว่ามันใกล้ชิดกับจีนมาก แต่ขณะเดียวกันถึงแม้จะขอยืมสิ่งที่เห็นจีนมากก็มีปัญหากับจีนมาก ผมอยากจะพุดว่าในลักษณะนั้น

เป็นปัญหาซึ่งในบางพื้นที่ขึ้นชมความเจริญของจีน แต่ส่วนหนึ่งกลัวอิทธิพลทางการเมืองของจีน และอันนี้เป็นอิทธิพลที่เห็นชัดในทัศนคติของชนเวียคนาม ก็คือว่าพื้นที่ภายใต้การปกครองของจีนแล้วนั้นเรื่อยมาจนกระทั่งถึงก่อนฝรั่งเศสเข้ามา ก็มีสงครามระหว่างจีนกับเวียคนามอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นถ้าเมื่อเราเข้าใจประเด็นนี้ ปัญหาที่เป็นมรดกตกทอดมาจากประวัติศาสตร์นี้ เราจะเข้าใจว่า ทำไมเรื่องเกี่ยวกับที่เราเห็นในปัจจุบัน และปัญหาเกี่ยวกับการรบที่จีนเข้าไปส่งสอนเวียคนามเมื่อ ค.ศ. 1979 (2522) นั้น มันมีปัญหาทางมรดกทางด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์มากที่เกี่ยวข้องครับ

ถ้าเมื่อเราไปอยู่ในกรณีเปรียบเทียบกับเขมร ความสัมพันธ์ระหว่างเขมรกับจีน มันจะต่างกันคือ หมายความว่าถ้าเราดูแล้ว ปัญหาที่เวียคนามมีกับจีน หรือจีนกับเวียคนาม ก็เหมือนปัญหาที่เขมรกับเวียคนามหรือเวียคนามมีกับเขมรนะ สะ ในกรณีของกัมพูชา ถ้าเราดูทางภูมิศาสตร์จะอยู่ระหว่างเวียคนามกับไทย ซึ่งมีนโยบายจักรวรรดินิยมเหมือนกัน แต่ว่าเวียคนามกับไทยในสายตาของเขมรก็ว่าคนส่วนใหญ่ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาจะมองว่าเวียคนามเลวมากกว่าไทย ถ้าเราดูย้อนประวัติศาสตร์ประมาณศตวรรษที่ 17 ช่วงราวเกือบถึงตอนปลายของอยุธยา กัมพูชาได้กลายเป็นอาณาจักรซึ่งอ่อนแอมาก ถูกเขมรบีบไปโดยเวียคนาม อีกด้านหนึ่งไทยจะเขมรบีบเข้าไปเรื่อย ถูกบีบให้เป็นอาณาจักรซึ่งจะไม่มีคามหมายอะไร เพราะฉะนั้นโดยสภาพธรรมชาติของมันแล้ว กัมพูชาไม่ว่าจะเป็น กัมพูชาสีหนุ กัมพูชาพลพตก็ตาม คุแล้วจีนจะเป็นผู้ช่วยเหลือให้ออกจากสภาพนี้ได้ กรณีเชิงสัมรินยกเว้น แต่ผมคิดว่า ถ้าเอาประวัติศาสตร์มาเป็นเครื่องชี้หน้าแล้ว ในที่สุดก็จะเกิดปัญหาอย่างที่เคเห็น เคียวผมจะอธิบายให้ฟังอีกทีหนึ่งว่าอย่างไร ฉะนั้นในกรณีของกัมพูชา ถ้าเราจะเข้าใจสภาพปัจจุบันอันหนึ่ง เราจะต้องดูประวัติศาสตร์ของกัมพูชา คือว่าหัวใจของกัมพูชาไม่ว่าจะเป็นผู้นำสีหนุ เขียว สัมพันธ์ พลพต หรือใครก็ตาม ผมว่าเราจะต้องคิดอยู่ตลอดเวลาว่า แผ่นดินใหญ่ที่อยู่ในเอเชียอาคเนย์นี้ สองชาติที่ถูกขับออกไปจากแผ่นดินเล็กก็คือ พวกจามกับพวกมอญ เป็นพวกที่ไม่มีประเทศ จามนั้นถูกเวียคนามกลืนไปในที่สุด แต่เขมรจะคิดอยู่ว่าจะถูกเวียคนามกลืน ประเด็นนี้หลายคนคงจะมองเห็น ทำให้กัมพูชาหวาดกลัวเวียคนามมาก และอีกส่วนหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบของคนที่เราเรียกว่าเป็น Leader หรือชนชั้นผู้นำของกัมพูชา มีลักษณะคล้ายชนชั้นผู้นำของไทยเหมือนกัน ก็คือมีเลือดจีนสูงมาก เราดูจากกรณีเมืองไทยตั้งแต่สูงสุดลงมาเรื่อยมีเชื้อจีนสูงมาก ฉะนั้นในแง่การเมืองไทย ถึงแม้จะกะโจนร้องว่าไทยมีอันตรายจากเมืองจีน

จะถูกจีนกลืนแกล้งลงไปแล้วยังไปกินอาหารที่ภัตตาคารฮ่องกง โรงแรมแอมบาสเดอร์ได้อย่างสบาย ๆ ลักษณะของผู้นำกัมพูชาเป็นแบบนี้เหมือนกัน คือลักษณะที่มีเด็กจีนอยู่สูง มีวัฒนธรรมจีนการอยู่การกินสูงมาก ซึ่งไม่ต่างกับประเทศอื่น ๆ ที่เราเห็นในแถบนี้แหละ ในมลายู อินโดนีเซีย อันนี้จะต่างกันมาก

ผมอยากจะขยายความตอนหนึ่ง เมื่อเช้า อาจารย์ปรีชาบังคับให้มาที่นี่ ได้ลองอ่านหนังสือสักสองสามหน้า ไปเปิดหนังสือของเสกซานเคอร์ วุกไซน์ ทิมท์ ที่ซาเวิร์ส เมื่อเจ็ดแปดปีมาแล้ว เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ มีข้อที่น่าสนใจอยู่อันหนึ่งคือ วุกไซน์พยายามชี้ให้เห็นปัญหาความขัดแย้งของรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่กำหนดภาคอยู่ในอิทธิพลของอินเดีย ลัทธิเทวราชอะไรก็ตาม กำหนดให้คืออิทธิพลจีน คือโครงการแห่งสวรรคตการพูดถึงกรงเขืองเวียคนามที่กัมพูชาว่าเวียคนามแพร่ขยายลงมาอยู่ดินแดนกัมพูชานั้นน่าสนใจมากเอา ก็ว่านายพลเวียคนามคนหนึ่งพูดไว้อย่างชัดเจนว่า การแผ่ขยายอิทธิพลของเราไปสู่กัมพูชานั้น เป็นขบวนการเชื่อมโยงกันกันอย่างช้า ๆ หลังจากที่ถูกจีนอาณาจักรจามปาได้แล้วในศตวรรษที่ 15 พอถึงศตวรรษที่ 17 ก็ค่อย ๆ แทะกับกัมพูชา ดินแดนที่เป็นไร่องันในปัจจุบันก็คือดินแดนที่เป็นกัมพูชา ผมคิดว่าพิมาย สุรินทร์ บุรีรัมย์อะไรก็ตาม ก็คือดินแดนอาณาจักรกัมพูชาโบราณ ถึงแม้ว่านักประวัติศาสตร์ศิลป์ไทยจะพยายามเปลี่ยนชื่อศิลปะแดนนั้น เป็นแบบลพบุรีก็ตาม แต่ความจริงมันก็คือกัมพูชานั้นเอง ที่น่าสนใจก็คือว่า ทำไมเวียคนามมีขบวนการลงใต้ ขอสั่งเกกอันหนึ่งคือ ผมไม่สนใจเรื่องอุกมการเท่าไร ผมพยายามจะเอาข้อมูลเหล่านี้มาให้ดู ก็ว่าถ้าเมื่อเราดูแล้วนะครับ ที่ดินเพาะปลูกในเวียคนามน้อยมาก หัวใจของเวียคนามอยู่รอบ ๆ ลุ่มแม่น้ำแดงทางตอนเหนือ เมื่อประชากรมากขึ้น มีปัญหาภัยธรรมชาติ โคนกคกันจากจีน ขบวนการลงใต้มันก็ลงมาเรื่อย ๆ ในช่วงศตวรรษที่ 17 นั้น เชื่อว่ากันของปัญหาเห็นได้ชัด เวียคนามได้ลงมาจนใต้ซึ่งเป็นอาณาจักรของกัมพูชา และก็ใช้วิธีน่าสนใจเหมือนกับของอังกฤษ นั่นคือวิธีที่อังกฤษส่งนักโทษ ไปอยู่ออสเตรเลีย ก็ว่าเวียคนามส่งนักโทษลงไปเปิดพรหมแดนข้างล่างไปเรื่อย ๆ เมื่อจีนมีปัญหาการเมืองภายใน คนจีนหนีลงมาทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นเข้ามาอยู่ในเวียคนาม เวียคนามก็ให้การต้อนรับด้วยการให้ตั้งอยู่ในเวียคนามตอนใต้ ผมคิดว่าในท้องถิ่น ถ้าใครศึกษาการสัมมนาของสมาคมประวัติศาสตร์ของเอเชียมันจะมีบทความหนึ่งเรื่องเกี่ยวกับเมืองหนึ่ง ชื่อคาเตียน ซึ่งปัจจุบันอยู่ในเวียคนามใต้ ไทยเราเคยเรียกว่าเมืองบังเตหายมาต (เป็นภาษาเขมร ไทยเราเรียกกามเขมร) เมือง

เหล่านี้บางทีมันก็เป็นเมืองที่จริง ๆ แล้วพวกใหม่ ๆ เข้ามาก็มันตั้งแค่ศตวรรษ 17-19 ก่อนที่ฝรั่งเศสจะเข้ามา ในที่สุดบรรดาพวกนักโทษ คนที่ไม่เป็นที่ต้องการ และคนจีนทั้งหลายซึ่งเวียคนามไล่ออกในตอนหลังก็กลับไปเมืองจีนผ่านพรมแดนหรือออกทะเลไป พวกนี้จะเข้าในช่วงนี้ ดินแดนแถบนี้ก่อนเวียคนามจะเข้ามาครอง ใช้คนจีนเหล่านี้คล้าย ๆ กับเป็นแนวหน้าเข้ามา หมายความว่า ผมมองภูมิหลังทางประวัติศาสตร์มันเป็นสิ่งซึ่งเรามองในแง่อุดมการณ์ใหม่ บางทีเราอาจจะมองข้ามสิ่งเหล่านี้ไป แต่ผมเชื่อว่า ในแง่นั้นนะ สักลงไปมันยังมีอยู่ ผมอยากยกตัวอย่างอันหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างมากที่เกี่ยว คือในหนังสือของวูกไซ่นั้นนะซะ ที่เวียคนามขยายลงมาทางตอนใต้ มันก็มีเหตุผลทางด้านประชากร ทางด้านทำมาหากิน และอีกอันหนึ่งเหตุผลทางด้านยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจมากเลย คือว่ามันเป็นแหล่ง Supply “รถถัง” ที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บนภาคพื้นแผ่นดินใหญ่ คือกัมพูชามีช้างมากที่สุด ฉะนั้นกองทัพไทยในสมัยโบราณมีช้างมากที่สุดกองทัพนั้นสบายมาก ปรากฏว่าทั้งไทยและเวียคนามสนใจช้างในเขมรมาก ฉะนั้นเหตุผลอันหนึ่งที่ทำให้เวียคนามลงมาคือต้องการช้างเอามาใช้ในกองทัพ แล้วหวังบรรณาการหรือส่วยที่กัมพูชาส่งให้เวียคนาม เวียคนามได้ช้างจากกัมพูชา 127 เชือกหรือรถถัง 127 คัน เวียคนามได้รับส่วยที่กัมพูชาส่งให้เวียคนามเป็นช้าง อันนี้เป็นเหตุผลหนึ่งนะซะที่ทำให้เวียคนามลงมา เพราะว่าเอาไปใช้ในกองทัพเหมือนตอนนั้นคนก็อยากได้อาวุธอเมริกันหรือรัสเซียอะไรทำนองนั้น

ในแง่ของความขัดแย้งระหว่างกัมพูชากับเวียคนาม ในประเด็นที่ผมพูดไว้ กัมพูชานั้นโดยสภาพภูมิศาสตร์แล้ว มันถูกขนาบด้วยเวียคนามกับไทย ซึ่งเป็นจักรวรรดินิยมเหมือนกันส่วนเวียคนามนั้นที่เราบอกว่ามีระบบการปกครอง ความคิดจากจีน เวียคนามมองคนทั้งหลายที่ไม่ได้อยู่ในอาณาจักรกลายเป็นคนบ้าหมกวิธิดีของเวียคนามออกมาเป็นอย่างนั้น ผมคิดว่า ถึงแม้เปลี่ยนแปลงมาเป็นปัจจุบันแล้ว ผมก็คิดว่าวิธิดีของพวกนี้ยังไม่หมดไป มันฝังรกรากเป็นพัน ๆ ปี สิ่งที่น่าสนใจคือคือ ไปที่กัมพูชาซึ่งเป็นประเทศราชส่งบรรณาการ ได้ถูกเปลี่ยนเป็นจังหวัดหนึ่งในเวียคนาม แปลได้ว่า เวียคนามเป็นผู้ปกครองดินแดนตะวันตกที่มีสันติ สำหรับคนที่เคยศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สมัยโบราณ จะเห็นได้ว่าเป็นวิธิดีแบบจีนเลยนะซะ ในสมัยที่มีอาณาเขตแรกของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไล่ขึ้นมาเนอะซะ ที่เราถือว่าเป็นอาณาจักรแรกของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือ อาณาจักรฟูนัน ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของกัมพูชา จีนจะตั้งยศให้ว่ากษัตริย์ของอาณาจักรฟูนันซึ่งอยู่ในกัมพูชาปัจจุบัน

ว่าเป็น “ขุนพลแห่งดินแดนทิศใต้ที่มีสันติสุข” เวียดนามให้กัมพูชาเป็นจังหวัดหนึ่ง
 ในเวียดนาม ยศตำแหน่งการบริหารราชการซึ่งเคยมีมาในลักษณะคล้าย ๆ กับของไทยก็ให้เปลี่ยนเป็นเวียดนาม ส่งเจ้าหน้าที่กรมศึกษาธิการมาสอนให้เขียนตัวหนังสือ
 เป็นจีน ใส่เสื้อผ้าเป็นแบบของเวียดนาม ในที่สุดก็มีการลุกฮือขึ้น กนกันพุชาน
 ไม่ได้กั๊กหน้ามหาไทย ทั้งแต่ที่เวทราบ สงครามใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งเป็น
 เวลาสิบกว่าปี โดยที่ไม่มีใครแพ้ใครชนะเด็ดขาด แต่ว่าตกลงเจรจากันว่า กัมพูชา
 เป็นเมืองขึ้นของทั้งเวียดนามและของไทย จนกระทั่งฝรั่งเศสเข้ามา จุ๊กหน้าสนใจ
 มากคือว่า ผมคิดว่าความกลัวอันนั้นนะฮะ ในแง่ของคนกัมพูชาก็มีต่อเวียดนาม ถึง
 แม้ Marxist ด้วยกันก็ตาม ผมว่าความกลัวที่มีมันฝังรากมาน่าจะมีอยู่ได้มากที่สุดก็เกี่ยว
 ที่ว่าวิถีคิดของเวียดนามรับวิถีคิดแบบจีน ก็มองคนที่อยู่นอกโลกอารยธรรมแบบ
 จีนเป็นคนบ้านั้น มีเหตุการณ์หนึ่งที่น่าสนใจคือ จากราชสำนักกรุงเว ในสมัย
 พระเจ้ามินเมืองซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 3 ของไทย พระเจ้ามินเมืองบอก
 ประเพณีการโกนหัวเวลาพระเจ้าแผ่นดินสวรรคกมันป่าเถื่อนมาก เวียดนามกับจีน
 ไม่ทำ มันเป็นประเพณีโบราณในดินแดนแถบนี้ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไทย
 ก็ทำ ผมคิดว่าครั้งสุดท้ายที่เราทำโกนหัวก็คือ เมื่อรัชกาลที่ 4 สวรรคก ประเพณี
 โกนหัวมันป่าเถื่อนมาก เพราะฉะนั้นขุนนางเวียดนามที่จะไปยังราชสำนักเมือง
 พนมเปญจะไปบอกว่ามันใช้ไม่ได้ และพยายามบอกให้เลิกเสีย นี่สะท้อนวิถีคิดแบบ
 เวียดนาม เมื่อคนเวียดนามก็ถือแบบนี้ ครั้นเมื่อไปเจอกับวัฒนธรรมอื่นและ
 โบราณเหลือเกิน เขาก็คิดว่าคนอื่นไม่มีวัฒนธรรมเป็นชาติที่ไม่มีเหตุผล ถึงกับมี
 พระเจ้าแผ่นดินไทยได้สั่งให้คนกัมพูชาส่งเครื่องไหมนุษย์ 2๐ ชุดต่อปี เขามอง
 อย่างนั้น ผมคิดว่านี่เป็นจุดเล็กจุดน้อยซึ่งมันจะอธิบายให้เราเห็นว่าในแง่ของความ
 สัมพันธ์ของพวกมันเป็นอย่างไร ผมขอจบแค่นี้ก่อนสำหรับเรื่องโบราณ ถ้ามีเวลา
 อาจะกลับมาเรื่องการรับสมัยใหม่ก่อนเมื่อสองสามปีที่แล้วนะครับ

วารินทร์

อาจารย์ชาญวิทย์พูดไปแล้วนะครับ ถ้าหากวิเคราะห์เรื่องข้างอย่าไปเชื่ออะครับ
 (หัวเราะ) ถ้าศึกษาประวัติศาสตร์มาก ๆ เรื่องข้างนี้เป็นปัญหา ประวัติศาสตร์
 ไทยก็เรื่องข้างเป็นปัญหา ถ้าคิดเสียว่าข้างเลือกเป็นทวิปัญหาก็อย่าไปเชื่อประวัติ
 ศาสตร์มากนัก (หัวเราะ) เชิญอาจารย์ไกรศักดิ์ครับ

ไกรศักดิ์

ครับ สิ่งที่อาจารย์ชาญวิทย์ได้บรรยายนั้นมีเหตุผลมากนะฮะ เหตุผลที่ฝ่ายนักวิชา
 การที่สนับสนุนรัฐบาลอเมริกันถล่มเวียดนามมาเป็นเวลาสิบปีโดยใช้เมืองไทยเป็น
 ฐานนั้น ก็เพราะเหตุผลอันนี้ ผมว่าถ้าจะเอากันตามประวัติศาสตร์แล้ว เวียดนาม

อยากจะทำธุรกิจเอเชียอาคเนย์ทั้งหมดเลย นี่คือเหตุผลที่อาจารย์ชาญวิทย์ให้ผม ลงหุ้น เหตุผลของอเมริกาก็คือว่า ค่ะแล้วที่ทั้งระเบิดในลาวไม่รู้ก็ร้อยล้านต้นเพราะเวียดนามเข้าไป นี่คือลักษณะประวัติศาสตร์ของเวียดนาม มีจุดนี้ถึงความกันอยู่อย่างนี้ และปัจจุบันในเขมรก็ตอกค้ำกันอยู่อย่างนี้ ที่ประวัติศาสตร์มันไม่ถ่วงน้ำหนักนั้นนะซี มันสลับซับซ้อนและช่วงการต่อสู้การเปลี่ยนแปลงความคิดของเวียดนาม จนถึงปัจจุบันมันแตกต่างกันมากเลย อย่างที่นายวูไซโนพูดนะ นั่นละเขาเน้นลักษณะชาตินิยมสูงมาก ชาตินิยมสูงก็เพราะเขามองตัวเองว่ากำลังโค่นจากจีนและอเมริกา หัวข้อที่ผมจะพูดมันหาไม่ได้ที่จะต้อง Comment หนึ่งอันนะ เพราะผมคิดว่าเป็นการมองแบบตาบอดมากเลย (หัวเราะ)

ชาญวิทย์

ขอแก้หน่อยนะ อาจารย์ไกรศักดิ์จับประเด็นไม่ได้ (หัวเราะ) วูไซโนไม่ได้เขียนลักษณะลัทธิชาตินิยมของเวียดนาม ที่ผมอธิบายเป็นเรื่องของเหยียดกันเวียดนาม, ของวูไซโนไม่ได้สนใจประเด็นนี้ แต่ไม่ใช่เรื่องคนที่ช่วยถล่มเวียดนาม ขอโทษนะครับ คุณเสกสรรค์กวีวิชาการ ก็มันมีหลายกลุ่มนะ (เสียงหัวเราะ)

ไกรศักดิ์

ครับ โอเค แค่นั้นไม่โดยตรงนะ แต่ทางอ้อม มันจะช่วยสนับสนุนนโยบายของอเมริกาได้ (เสียงหัวเราะ) คือจะพูดนโยบายของจีนต่อเอเชียอาคเนย์โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเวียดนามในค่านประวัติศาสตร์ ผมจะขยายความตั้งแต่ปี 1949 จนถึงปี 1980 ช่วงเวลา 30 ปีมันยาวมาก ผมจะสรุปตั้งแต่ยุค และความหมายของมันสำหรับขบวนการปฏิวัติ โดยเฉพาะในเวียดนามและของไทยด้วย ผมจะแบ่งเป็น 3 ยุคด้วยกันกว้าง ๆ แต่ช่ายมากนะ (เสียงหัวเราะ) ยุคแรกปี 1949 ถึงปี 1960 ยุคที่สอง ปี 1966-1970 คือยุคปฏิวัติวัฒนธรรม ยุคที่สามคือจากปี 1979- ปัจจุบัน ในยุคแรกสมัยที่จีนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ มันออกมาในปี 1955 แต่มันออกมาชัดเจนในนโยบายที่เปลี่ยนแปลงในปี 1960 นะ ในการประชุมสมัชชาที่ 20 ของ Cominform ในยุคนั้นระหว่างปี 1949 ถึงปี 1955 จีนเคยมีนโยบายที่เหมาเจ๋อตงเคยบอกว่า Link to one side หมายความว่าอิงไปข้างเดียว คือเข้าข้างนโยบายสังคมนิยมสากล อันนั้นเป็นนโยบายของโซเวียต ความสำคัญของนโยบายนี้ก็คือว่า จีนโค่นบีคล้อมโดยประเทศจักรวรรดินิยมอเมริกา ตั้งแต่ได้หัวนมมาถึงญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จนถึงเมืองไทยและเวียดนามใต้ด้วย ผมคิดว่านโยบายของจีนในตอนนั้นคือพยายามที่จะปกป้องการปฏิวัติของตัวเองโดยใช้วิธีอิงไปข้างเดียว อิงไปทางสหภาพโซเวียต และอย่าลืมว่าที่เราเห็นว่ามันประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมระดับหนึ่งนั้นก็มาจากนโยบายนี้ โซเวียตได้

ให้ความคุ้มกันจากการรุกรานของอเมริกา ฉะนั้น นอกจากจะสามารถทำให้พัฒนาประเทศได้แล้ว ยังสามารถที่จะปะทะกับอเมริกา ทหารไทย ทหารตุรกีและทหารอื่น ๆ ที่เกาหลีใต้ ถ้าหากความสัมพันธ์กับรัสเซียไปในยุคนี้ ผมไม่คิดว่าจีนสามารถที่จะพัฒนาภายในหรือปกป้องสังคมนิยมที่เขาได้ชัยชนะมาได้ในปี 1949 ในระหว่างนั้นการซัดแย้งระหว่างโลกที่สามกับจักรวรรดินิยมมีอยู่สูงมาก ตั้งแต่ขบวนการปฏิวัติที่เอลซันวาคอร์ นิการาควัว กิวบา จนถึงพวกชาตินิยมในประเทศตะวันออกกลางเช่น อียิปต์ ซีเรีย อิรัก แต่สำคัญที่สุดก็คือในเอเชียอาคเนย์ ยุคนี้มีขบวนการที่เข้มแข็งที่สุด ที่มีทั้งลักษณะสังคมนิยมและลักษณะกึ่งชาตินิยมคือ ขบวนการเวียคมินห์ หรือ ขบวนการฝ่ายคอมมิวนิสต์ในเวียดนาม เราจะเห็นนโยบายของจีนต่อเวียดนามในยุคนี้ ทิศนะของจีนต่อขบวนการปฏิวัตินั้นที่ค่อนข้างหยุดนิ่งเมื่อเข้านั้น มันสะท้อนอย่างเดียวกันเลยกับความสัมพันธ์ระหว่างโซเวียตกับขบวนการปฏิวัติในโลกที่สาม คือว่าอยากจะให้โลกที่สามโดยเฉพาะหลังจากปี 1955 เป็นต้นมา มองจีนว่าเป็นศูนย์ปฏิวัติของโลกมากกว่าที่จะมองรัสเซีย อยากจะให้ขบวนการปฏิวัติในโลกที่สามสนับสนุนสังคมนิยมในจีนก่อนที่จะมีการปฏิวัติในประเทศของตัวเองอย่างเช่นกรณี 1964 ที่เราได้เห็นว่า ขบวนการเวียคมินห์ได้ล้มล้างที่สำคัญที่สุดของฝรั่งเศสในแคว้นเบียนฟู และประสบความสำเร็จได้รับชัยชนะ ในยุคนี้ทั้งโซเวียตและจีนเรียกโฮจิมินห์ไปและยับยั้งไม่ให้ปลดปล่อยภาคใต้ ให้หยุดเพียงครึ่งประเทศเท่านั้น คือเส้นที่เราเรียกว่า เส้นขนานที่ ๑๘ ไม่ให้บุกไปภาคใต้ เพราะว่า รัสเซียในสมัยครุสชอฟกำลังกำหนดนโยบายที่เราเรียกว่า "อยู่กันอย่างสันติ" กับสหรัฐ (Peaceful Co-existism) ฉะนั้นนโยบายนั้นมันต้องยืดหยุ่น เพราะว่ากระแสปฏิวัติในโลกที่สามไม่เคยหยุดยั้งลงเลย ปัจจุบันก็กำลังเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เคลื่อนไหวแบบซิกแซก โดยเฉพาะประเทศไทย (เสียงซา)

ในยุคปี 1960 ถึง 1970 นั้นและโดยเฉพาะในยุคการปฏิวัติวัฒนธรรมตั้งแต่ปี 1966-1970 ผมคิดว่า จะเห็นว่าจีนปลีกตัวออกจากรัสเซีย แล้วเริ่มมีการซัดแย้งมีการทะเลาะกัน แต่ไม่ใช่เป็นแบบ Dialogue ตามแบบของ Marxist แต่เป็นการถ่วงทากันต่าง ๆ นานา เท่าที่ผมจำได้คือ เหม่าเจ๋องทงว่า ครุสชอฟพี่เข่าเหม็น (เสียงซา) แต่มันไม่เท่าศึกยุทธกับเกรียงศักดิ์เท่าไร (เสียงซา) แต่ยุคนี้มันสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ถึงแม้เราจะเห็นว่าหลายคนเริ่มนิยมจีน เพราะว่ามีการปฏิวัติวัฒนธรรมและความหมายของการปฏิวัติวัฒนธรรม เพราะหลายคนผิดหวังต่อสหภาพโซเวียต ต่อลักษณะเผด็จการชนชั้นรัฐกรประเทศนั้น ผิดหวังกับความไร้ประสิทธิภาพ

ภาพของการพัฒนาทางบ้านเกษตรกร โดยเฉพาะในโครงสร้างส่วนบนเกี่ยวกับประชา
 ธิปไตย จึงหันมามองเมืองจีนเป็นตัวอย่าง บอกว่าจีนมีปฏิวัติซ้อนปฏิวัติ คือมอง
 ว่าการปฏิวัติวัฒนธรรมที่พยายามจะล้มระบบที่สหภาพโซเวียตได้ตั้งขึ้นมา ซึ่งเป็น
 การมองที่ค่อนข้างจะผิดพลาดมากกว่า เพราะในสายตาของผมแล้ว การปฏิวัติวัฒน
 ธรรมนั้นบางทีในระดับเป็นการปฏิวัติ มันก็เป็นเพียงการขัดแย้งระหว่างข้าราชการ
 2 หน่วยด้วยกันระหว่างเหมากับหลิวเซาจิ ในที่สุดเหมาชนะ แต่นโยบายการปฏิวัติ
 วัฒนธรรมนั้นหลายคนบอกว่าเป็นนโยบายต่างประเทศที่ปฏิวัติ สำหรับผมแล้วมอง
 ว่าไม่ปฏิวัติมากกว่า คือในประเด็นที่หลินเบียวเน้นว่า ขบวนการปฏิวัติของโลกที่
 สามารถจะพึ่งพาตัวเอง การพึ่งพาตัวเองหมายความว่าคุณนิยมจีน ถ้าคุณรับนโยบาย
 อันนั้นมา แล้วเวลาแสดงอย่างเป็นทางการการปฏิวัตินั้นต้องพึ่งพาตัวเองจากในประ
 เทศแทนที่การปฏิวัติควรจะเป็นปฏิวัติแบบสากล การปฏิวัติแบบพึ่งพาตัวเองตามความ
 หมายของหลินเบียวหรือผู้นำจีนในยุคนั้นคือ อย่าไปเข้าข้างโซเวียต เพราะฉะนั้น
 ในยุคนั้นจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียคนามเริ่มเปลี่ยน ไปในทางลบ
 มาก ในระหว่างปี 1969-1970 นั้น ฮาวูร์ที่รัสเซียได้ส่งมาให้เวียคนามซึ่งเป็น
 ฮาวูร์ที่จำเป็นสำหรับยิงเครื่องบิน บี. 62 ที่ถูกลักขโมยจากเมืองไทย ไปดลุ่มกรุงฮานอย
 โซฟอง จีนไม่ยอมส่งผ่านฮาวูร์นี้เป็นปีเต็ม ๆ เลยนะฮะ ข้าราชการของเวียคนาม
 ที่อยู่ในจีนเกียงหรือที่อยู่ในภาคใต้ของจีนนั้น ก็โดนพวกเรคการ์ททำร้าย หรือ
 บางคนก็เสียชีวิตไปด้วย ฉะนั้นผมก็คิดว่ายุคการปฏิวัติวัฒนธรรมนั้น มุ่งจะถึง
 และควบคุมคอมมิวนิสต์ต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์และ ในประเทศอื่น ๆ ให้เลื่อมใส
 ต่อจีนมากกว่าที่จะเลื่อมใสสหภาพโซเวียต สิ่งที่เรียกว่าการพึ่งพาตัวเองนั้น ไม่
 มีความหมายเลย เพราะว่าผมไม่คิดว่าเวียคนามสามารถที่จะต่อสู้กับอเมริกาได้ถ้า
 ไม่พึ่งพาสหภาพโซเวียต และการพึ่งพาสหภาพโซเวียตนั้นจะนำไปสู่ความขัดแย้ง
 ระหว่างเวียคนามกับโซเวียตในอนาคต เพราะเวียคนามมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง
 มาก อย่าลืมว่าตอนนั้นเพิ่งเสี้ยวฝงฝินนโยบายเศรษฐกิจที่ทำให้ต้องเข้าไปถึงอเมริกา
 ผมคิดว่านโยบายอันนี้มีลักษณะลัทธิแก๊งค์เอเซียอาคเนย์ ผมคิดว่าในจีนมีมา
 ตั้งแต่สมัยปี 1945 ยาวนานถึงขนาดนั้นนะฮะ โดยเฉพาะใครได้อ่าน *The World
 and China* (หัวเราะ) ยุคนั้นมีกลุ่มตัวแทนอเมริกันชื่อ Dixie Delegation ซึ่ง
 เสนอว่า ถ้ารัฐบาลทรูแมนมีความสัมพันธ์กับจีนจะทำให้จีนปลีกตัวออกจากสหภาพ
 โซเวียต แต่วีก็เป็นสิ่งเดียวกับที่เหมาเจ๋อตงได้เสนอกับ Dixie แต่ผมคิดว่าทรูแมน
 ไม่สนใจ แต่สนใจจะปกป้องโลกเสรีหรือโลกทุนนิยมมากกว่าที่จะมีความสัมพันธ์

กับจีน หรือนโยบายของนิกสันมันไม่อยู่ในสมองของอเมริกันในยุคนั้นเลย

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับนิกสันนั้นเกิดขึ้นในปี 1970 ซึ่งมีการติดต่อกันและกันในเวลา 2 ปี ปี 1972 ที่นิกสันได้ไปเยี่ยมจีนแล้วได้รับการต้อนรับอย่างมโหฬารนั้น มันเป็นความสัมพันธ์ที่ทำให้ขบวนการปฏิวัติโลกที่สามค่อนข้างจะสะเทือน แต่จีนก็ตอบว่ามันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐ แต่พรรคต่อพรรคมันแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นใจเย็นๆ ผมเองมองไม่เห็นแตกต่างกันเลย ใครต่อใครก็อ้างว่ารัฐกับพรรคแตกต่างกัน แล้วพรรคละคือใคร พรรคไม่ใช่ผู้นำของรัฐหรือ ซึ่งมันอ้างไม่ออกแล้วก่อนหน้านี้ ในเวลาเดียวกันหลังจากนิกสันไปปักกิ่งและเมืองอื่น ๆ แล้ว เราจะเห็นได้ว่าอเมริกันได้ตมเวียคนามเป็นครั้งสุดท้าย และเป็นครั้งที่รุนแรงที่สุด คืออัคราระเบิดที่ตมในเวียคนามหลังจากที่นิกสันได้คุยกับจีนแล้ว มันค่อนข้างที่จะรุนแรงมาก ความตายของประชาชนในเวียคนามนั้นมันค่อนข้างสูง และชาวเวียคนามจะไม่ลืมเลยที่จีนต้อนรับนิกสันในครั้งนั้น เขามองว่าเป็นการหักหลังขบวนการปฏิวัติของเขา ซึ่งมันเป็นการรณรงค์ของฝ่ายซ้ายทั่วโลกด้วย ในยุคนั้นมันไม่ใช่เป็นการปฏิวัติของชาวเวียคนามอย่างเดียว ผมเห็นว่าความขัดแย้งระหว่างเวียคนามกับจีนเริ่มออกมาก่อนข้างที่จะชัดเจน ปกป้องไว้ด้วยถ้อยคำการพูดที่พยายามจะซ่อนเร้นความขัดแย้งไว้ แต่ผลของการขัดแย้งอันนี้ยังมีอีกเยอะ ผมขอจบแค่นี้ก่อนและจะขอสรุปและเพิ่มเติมทีหลัง

วาทินทร์

ไกรศักดิ์

ไม่มีเวลาพูดอีกนะชะ

ไม่มีตั้งนั้นขอค่อย (เสียงฮา) แต่จริง ๆ แล้วถ้าเรามาคุประเต็นสำคัญที่สุด ผมคิดว่าไม่ใช่มาแกะข้อมูลทางประวัติศาสตร์ว่าใครทำอะไรก่อน ระหว่างนโยบายการรุกของเวียคนามต่อเขมรหรือการสั่งสอนของจีนในเวียคนาม ใครทำก่อนหลังผมคิดว่าเสียเวลา แต่ผมอยากเสนอทฤษฎีการเมืองจีนมากกว่า ซึ่งในปัจจุบันนโยบายของจีนส่งผลกระทบกระเทือนต่อขบวนการปฏิวัติมาก นั่นคือการกลับไปมองทุนนิยมโลกที่มันวิวัฒนาการจนสามารถที่จะแทรกแซงประเทศสังคมนิยม โใบบทความของหนังสือพิมพ์ WALL STREET JOURNAL มันสะท้อนว่าระบบสังคมนิยมปัจจุบันนี้ยังไม่พัฒนาพลังการผลิตที่จะตอบโต้กับทุนนิยม และประสบความสำเร็จในสังคมนิยมของมันเอง สหภาพโซเวียตในสายตาของผมต้องการปกป้องระบบสังคมนิยมที่เขาคิดว่าเขาได้ชัยชนะมาแล้ว แต่เพราะว่าสหภาพโซเวียตแตกกับจีน ตัวอย่างที่มองเห็นปัญหาความอ่อนแอของโลกสังคมนิยมค่อนข้างที่จะชัดเจน และเงินเองก็รู้ว่าจะไม่สามารถที่จะพึ่งพาสหภาพโซเวียตได้อีกแล้วในอนาคต เพราะว่าการพัฒนา

นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนตั้งแต่ก้าวกระโดดไปยังข้างหน้าสมัยศตวรรษที่ 20 จนถึงปฏิวัติวัฒนธรรม ไม่ได้เพิ่มผลการผลิตของจีนขึ้นมา และพลังทางการผลิตนี้ไม่สามารถที่จะเพิ่มได้ด้วยการพึ่งพาอาศัยตัวเอง ทั้งยังไม่มีสังคมไหนในโลกนี้จะพึ่งพาอาศัยตัวเองได้ ระบบของโลกเป็นระบบที่แทรกแซงไปทุกประเทศ ไม่ว่าจะประเทศสังคมนิยมหรือประเทศทุนนิยม แต่ละประเทศทุนนิยมบริวารอาจจะโดนกระทบกระเทือนมากกว่าประเทศสังคมนิยมที่จะปลีกตัวออกมาจากการสัมพันธ์กับจักรวรรดินิยมได้ เมื่อเห็นปัญหาอันนี้ก็จะต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายของตัวเอง แต่ผมคิดว่าจีนไม่เห็นปัญหาอย่างชัดเจน จีนมองแต่ทางด้านการผลิตอย่างเดียวว่าจะประสบความสำเร็จอย่างไร ไม่มีทางที่จะประสานกับสหภาพโซเวียตในค่านเทคโนโลยี ซึ่งแม้จะมีเทคโนโลยีแต่ก็ยังไม่สามารถจะแข่งขันกับทุนนิยมได้ จีนจึงต้องไปอิงจักรวรรดินิยมคืออเมริกา และนโยบายที่เราเรียกว่า นโยบายทรยศต่อ

วรินทร์

ขบวนการปฏิวัติในโลกที่สาม นี่เป็นเครื่องสะท้อนลักษณะอันนี้ ขอบคุชชะนึกว่าจะพูดนานกว่านี้ (หัวเราะ) เหตุที่อยากให้พูดนานหน่อย ไม่ใช่เพราะคนที่จะพูดต่อไปไม่มีอะไรจะพูด เพียงแต่เห็นว่าเรื่องมันคิดพันกันอยู่ ธรรมดา ๆ เป็นอันว่า อาจารย์ชาววิทยุก็พูดในเรื่องที่ว่าเวียดนามไม่ถูกกับเขมรอย่างไร ในลักษณะอย่างนี้รู้สึกว่าจะน่าจะไปกันได้ ถ้าจะทะเลาะกันก็น่าสนุกเหมือนกัน (หัวเราะ) ก็ขอเชิญคุณทวีปพูดต่อ (หัวเราะ)

ทวีป วรลิลก

อาจารย์ไกรศักดิ์ก็พูดเยอะแยะนะชะ พูดถึงความเครียดเค้นระหว่างจีนกับเวียดนามนี้ผมจะเริ่มพูดความรักระหว่างจีนกับเวียดนามบ้าง (หัวเราะ) (ความจริงจีนกับเวียดนามผูกพันกันมาก คือมีความผูกพันกันลึกซึ่งมากระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีนกับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม โซจิมีนหันกับปฏิวัติที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเวียดนามมีความผูกพันมากกับทางจีน การตั้งพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนขึ้นในปี 1930 นั้นก็ตั้งที่เมืองกวางโจวเมืองเอกของมณฑลกวางตุ้งและการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานของเวียดนามรุ่นแรกที่มาเป็นนักปฏิวัติใหญ่ของโลกรู้จักทุกวันนี้ คือ ฟามวันกง เครื่องจีน ไวเหิงยวนยิป ก็เกิดขึ้นในกวางโจว และความผูกพันยังมีต่อมาอีก จนกระทั่งโซจิมีนหันเขียนในวาระลึกครบรอบวันตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีนเมื่อปีที่ 40 คือปี ค.ศ. 1961 บอกว่า สำหรับข้าพเจ้าเอง มีเกียรติที่ได้ทำงานในพรรคคอมมิวนิสต์จีนถึง 2 ครั้ง ครั้งแรกระหว่างฟามักที่กวางโจวปี ค.ศ. 1924-1927 ได้เขียนรัฐอะไรต่างๆ จากการเคลื่อนไหวปฏิวัติของจีน และครั้งที่สอง ปี ค.ศ. 1928 ระหว่างสงครามต่อต้านญี่ปุ่น ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นพลทหารของกองทัพที่ 8 ของจีน ข้าพเจ้าได้ไปเป็นผู้

จัดการสโมสรของหน่วยทหารในเมืองกู่หลิง หลังจากนั้นได้รับเลือกเป็นเลขาธิการของหน่วยจัดตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์จีนหน่วยหนึ่ง และได้รับความไว้วางใจให้เป็นพนักงานวิจัยวิทยุด้วย ต่อมาในปี 1940 เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ส่งคณะผู้แทนพิเศษไปอบรมทหารก๊กมินตั๋งทางดินแดนทางเหนือของเวียตนาม ได้ส่งเย่เจียนอิงสมัยนั้นเป็นนายพลผู้เชี่ยวชาญการรบแบบจรยุทธ์ของจีน ซึ่งเวลานั้นเป็นจอมพลและเป็นประธานสมัชชาใหญ่แห่งชาติของจีน เลขาธิการของคณะผู้แทนชุดนี้ก็มีชื่อว่าโซจิมีนห์ มีตำแหน่งเลขาธิการและเป็นกรรมการการเมืองของคณะ แต่ต่อมาในพิธีกรรมของโซจิมีนห์ที่เขียนก่อนทำจะถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 10 พ.ศ. 1969 ว่าด้วยขบวนการคอมมิวนิสต์ของโลก โซจิมีนห์กล่าวไว้ ในฐานะคนที่ใฝ่หาคำพิพากษาชีวิตทั้งชีวิตให้แก่การปฏิวัติว่า “ยิ่งข้าพเจ้ามีความภูมิใจในการเจริญเติบโตของขบวนการคอมมิวนิสต์และคนงานสากลเพียงไร ข้าพเจ้าก็ยิ่งมีความเจ็บปวดทรมานว่าความแตกแยกระหว่างพรรคที่พรรคหนึ่งมองมากยิ่งขึ้นเพียงนั้น ข้าพเจ้าหวังว่าพรรคของเราจะปฏิบัติหน้าที่ของคนอย่างดีที่สุดในการสร้างคุณูปการอย่างมีประสิทธิภาพที่จะฟื้นคืนเอกภาพระหว่างพรรคที่พรรคหนึ่งบนพื้นฐานลัทธิมาร์กซ์ เลนิน และลัทธิสากลนิยมชนชั้นกรรมมาชีพ ในวิถีทางที่สอดคล้องกันกับเหตุผลและความรู้สึกจากใจจริง ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นว่าพรรคพี่น้องและประเทศทั้งหลายจะสามัคคีกันได้อีก” ในปี 1972 เมื่อนิกสันเดินทางไปที่ปักกิ่งเพื่อจะไปสร้างสัมพันธไมตรีกับจีนนั้นภายหลังพ้นจากตำแหน่งประธานาธิบดีแล้ว นิกสันได้เขียนบันทึกความทรงจำบอกว่า เมื่อไปถึงก็มีการเจรจากับโจวเอินไหล พูดถึงปัญหาเวียตนาม โจวเอินไหลพูดกับนิกสันว่า ขอออกตรง ๆ นะว่า เรายังสนับสนุนการต่อสู้ของประชาชนเวียตนามอยู่และจะสนับสนุนตลอดไปด้วย หนังสือเขียนเป็นพ็อกเก็ตบุ๊ก เขียนโดยนิกสันเองและนิกสันก็อ้างอะไรต่าง ๆ ว่าตกลงกันไม่ได้ โจวเอินไหลก็พูดว่าจะได้หรือไม่ได้ก็แล้วแต่ แต่ผมรู้จักชาวเวียตนามดี โดยเฉพาะโซจิมีนห์เคยอยู่ปารีสสมัยเป็นนักเรียน คนเวียตนามใจเด็ดเดี่ยว เขาจะสู้ให้ได้จนได้ชัยชนะ นี่แหละความรักจากจีนกับเวียตนาม ตอนหลังเรื่องความเกลียดกันก็ห่างจากคุณไกรศักดิ์แล้ว (หัวเราะ)

ที่นี้ผมจะพูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับจีนบ้าง ความจริงจีนกับกัมพูชาไม่ได้แน่นแฟ้นเหมือนจีนกับเวียตนามสัมพันธ์กันเลย ความสัมพันธ์ระดับแรกเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล คือเจ้าฟ้าบรมโกศเป็นผู้นำประเทศกัมพูชา และดำเนินนโยบายอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และเชิญโจวเอินไหลมากัมพูชา ก่อนที่จะเล่าถึงความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ผมขอเล่าถึงการต่อสู้ของประชาชน

กัมพูชาขณะนั้น ด้กัมพูชาจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของเวียดนามกับไทยก็ตาม จะต้อง
 ชมประวัติศาสตร์ของประชาชนเขา จุดต่อสู้ของเขาเองครับ ไม่ได้รับความสนับสนุน
 จากเวียดนามหรือจากไทยใด ๆ ทั้งสิ้น ช่วงที่ฝรั่งเศสเข้ามาครอบครองในระหว่าง
 ปี 1941 หรือ 1942 ในพนมเปญเมืองหลวงฝรั่งเศสได้จับกุมพระภิกษุรูปหนึ่งชื่อว่า
 อาจารย์เหม เขียว ท่านผู้นี้เป็นที่เคารพของคนกัมพูชาส่วนใหญ่ของประเทศ เหตุที่
 จับกุมเพราะท่านเขียนหนังสือประณามต่อต้านลัทธิอาณานิคมของฝรั่งเศส เมื่อท่าน
 ถูกจับกุมก็มีพระภิกษุร่วม 2,000 รูป รวมทั้งประชาชนเดินขบวนในนครพนมเปญ
 ซึ่งนับเป็นการเคลื่อนไหวครั้งใหญ่มาก ปรากฏว่าฝรั่งเศสได้ปราบปรามอย่างโหด
 ร้ายมาก จับกุมอาจารย์เหม เขียว ลูกศิษย์พระภิกษุ ชาวเวสหลายร้อยคนแล้ว
 เนรเทศไปอยู่เกาะฟูโด บนคอ จนกระทั่งท่านไปสิ้นชีวิตอยู่ที่นั่น ต่อมาเมื่อญี่ปุ่นแพ้
 สงครามทั้งเวียดนาม ลาว กัมพูชา กำลังต่อสู้กับญีอกราช ของเวียดนามก็คือขบวน
 การเวียดนามที่ซึ่งประกาศเอกราชในวันที่ 2 กันยายน 1945 และลาวก็มีลาวอิสระลุก
 ขึ้นช่วงชิงการปกครองของญี่ปุ่น เขมรก็มีเขมรอิสระปี 1945 เขาก่อตั้งเป็นกัมมิอิสระ
 เขมรดำเนินการต่อสู้เพราะว่า พอทั้งสามประเทศนี้ประกาศเข้ายึดการปกครองประ
 เทศ และประกาศเอกราช ฝรั่งเศสก็ยกกองทัพเข้ามาในเวียดนามสู้รบกันอย่างที่ทราบ
 กัน เข้ามาเขมร เข้ามาลาว มาปราบปรามการต่อสู้กับญีอกราชกับฝรั่งเศสโดย
 ตรง ทกลงโซ่จมน้ำจะไม่เห็นหนักที่อุคมการคอมมิวนิสต์ แต่เน้นที่การต่อสู้เพื่อ
 เอกราช ขบวนการเดินเวียดก็คือ ระคมกำลังชนชาตินิยมทั่วทั้งเวียดนามขึ้นมาต่อสู้
 จึงมีการยกเลิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนไป ในเขมรก็มีเขมรอิสระดำเนินการจก
 ตั้งในชนบท ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ระดับเขต ระดับจังหวัด และดำเนินการต่อสู้
 กับฝรั่งเศส กัมพูชามีเงื่อนไขที่แตกต่างไปจากเวียดนามและลาว เพราะมีกษัตริย์
 หนึ่งซึ่งรับทราบความตั้นรนเดือดร้อนของประชาชน และต้องการกู้เอกราชด้วย
 กษัตริย์เจ้าโรคมสัทนุ ท่านก็พยายามที่สุดที่จะต่อสู้เอาเอกราชจากฝรั่งเศส ท่านผู้
 นี้จะใช้เขมรอิสระเป็นช่องทางที่มีอิทธิพลสูง ซึ่งความจริงก็มีจริง ๆ มีบันทึกของท่าน
 เขียนไปถึงประธานาธิบดีของฝรั่งเศสสมัยนั้น บอกว่า พวกลูกชาวบ้าน ชาวนา แม้
 แต่ชาวเมืองต่างประเทศที่รักชาติของพวกเขา หมายถึงเขมรอิสระ ที่มีประชาชน
 สนับสนุน หรือแม้แต่พระภิกษุ ซึ่งมีทั่วราชอาณาจักร พวกเขาก็แน่ใจว่ามีผู้สนับสนุน
 เพื่อความศรัทธาเชื่อถือ ในบรรดาประชาชนและผู้มีการศึกษาสูงของประเทศ
 เราด้วย อันนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญมากที่ต่อสู้ไปฝรั่งเศสจะต้องให้เอกราชแก่เขมร คราว
 นี้เหตุการณ์สำคัญต่อมาในทางการเมืองของกัมพูชา คือ เดือนเมษายน ค.ศ. 1960
 มีผู้แทนของประชาชน 200 คนจากอาชีพต่าง ๆ มาประชุมกัน ในจำนวนผู้แทน

200 คน มีพระภิกษุ 105 รูป และได้มีการจัดตั้งกรมการกลางเพื่อปลดแอกเขมรขึ้น และภายหลังคณะกรมการกลางได้เปลี่ยนมาเป็นรัฐบาลต่อต้านแห่งชาติ ประธานกรรมการกลางที่คัดค้านจากที่ประชุมเป็นพระภิกษุมืดชื่อ ชันฉือกมิน ท่านผู้นี้มีเกียรติภูมิสูงมาก นี่คือจุดเริ่มต้นของการต่อสู้กับมหาอำนาจต่างชาติ ซึ่งจะเห็นว่าไม่ใช่เวียดนาม ไทย หรือใครที่จะไปช่วยเขาประชาชนกัมพูชาเองแท้ ๆ

ต่อมาฝรั่งเศสในฐานะนักล่าเมืองขึ้นได้ใช้วิธีปราบปรามที่โหดร้ายมาก ระดมกำลังทั้งหมดทหารจากอาฟริกา รวมทั้งทหารรับจ้างในอินโดจีนลาวและเขมร ทำให้การต่อสู้ทั้งสามประเทศต้องรวมกัน คือมาประชุมรวมกันออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 1951 ได้มีการประชุมผู้แทนแนวร่วมสามก๊กแห่งชาติของเขมร ลาว อีสระของลาว เวียดนามของเวียดนาม ทั้งขึ้นเป็นพันธมิตร เวียดนาม เขมรและลาว เรียกร้องประชาชนให้ทั้งสามประเทศต่อสู้กับนักล่าเมืองขึ้น ผู้แทนที่เข้าร่วมประชุมมีเสี่ยวเฮงซึ่งเป็นผู้แทนเขมร เจ้าสุภานุวงศ์ผู้แทนลาว ทอนกักทันผู้แทนเวียดนามที่มีการระบุด้วยว่าอเมริกาเข้าแทรกแซงสามประเทศนี้ แล้วใช้เป็นฐานทัพสำหรับรุกรานจีน ขบวนการเอกราชของประชาชนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาจากมติดันเองที่เป็นพื้นฐานที่ว่า ในลาวก๊ก โนกัมพูชา ก๊ก ถ้ามันเหลือปากว่าแรงนักเวียดนามก็จะส่งอาสาสมัครเข้าช่วยรบด้วย ต่อมาเมื่อกัมพูชาได้รับเอกราชเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 1953 ก็ยอมตามที่ตั้งหน้าเวียดนาม และในการทำสัญญาสงบศึกที่เจนัวเมื่อปี ค.ศ. 1954 เวียดนามก็ตกลงถอนกำลังส่วนใหญ่ออกจากกัมพูชา จากข้อตกลงที่ว่า กัมพูชาจะไม่มีฐานทัพจากต่างประเทศ ก็เกิดความสงบขึ้นระยะหนึ่ง นโรดมสีหนุก็ดำเนินนโยบายเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และขณะเดียวกันท่านก็ตั้งพรรคการเมืองของท่านขึ้น ชื่อว่าพรรคสังคมนิยมประชาชน การเลือกตั้งเมื่อปี 1955 ก็ดี ปี 1958, 1962, 1966 พรรคของท่านก็ได้เสียงข้างมากมาตลอด ในสองสามสมัยแรกมีถึง 100% พรรคคอมมิวนิสต์ก็หลบลงใต้ดินส่วนหนึ่ง และส่วนหนึ่งก็และผู้นำก็หลบไปอยู่ในเวียดนาม ก็ได้มีการแต่งตั้งพรรคประชาชนตามกฎหมาย ถ้าเห็นการต่อสู้ทางการเมืองเลือกตั้ง ในช่วงที่สีหนุดำเนินนโยบายไม่เข้าข้างฝ่ายใดและเป็นมิตรกับจีนและโซเวียต ในขณะที่อเมริกาทำสงครามอย่างหนักต่อเวียดนามทางเหนือ ทางเวียดนามใต้ได้ตั้งรัฐบาลหุ่นของกัวซันมาปราบปรามเวียดนามที่โหดร้ายทารุณมาก ขณะเดียวกันไทยในขณะนั้นก็สนับสนุนเขมรเสรีร่วมกับ CIA ร่วมกับรัฐบาลเวียดนามใต้ คอยทำลายรัฐบาลสีหนุ ถ้ามันเกินถึงเดือนในช่วงที่สีหนุมีอำนาจปกครองประเทศ ท่านดำเนินนโยบายได้ปรีชาสามารถมาก คือทำให้ประเทศอยู่ในที่สงบ มีเสถียรภาพ ถ้าหากว่ามีการปฏิวัติโดยอเมริกาเป็นรัฐบาล

เอเชียหรือไปร้ออเมริกาขึ้นมา เวียดนามก็จะยอมไม่ได้เด็ดขาด ก็ต้องโถมเข้ามาใส่ ถ้าหากว่ามีการปฏิวัติของฝ่ายซ้ายคอมมิวนิสต์ อเมริกาก็ยอมไม่ได้อีก กัมพูชาเป็นประเทศเล็ก และถูกชนาบทองทั้งสองข้าง แล่นโยบายของสีหุ ไม่ว่าจะเป็นอย่างไรก็แล้วแต่ แต่ก็ทำให้ประเทศรอกมาได้ ทั้งที่อเมริกาถกคิมเข้มงวดอย่างหนัก หนุน CIA และหนุนลอนนอล จนกระทั่งนายเยอร์เรส นักหนังสือพิมพ์ได้มีโอกาสได้พบกับพวกผู้นำเขมรอิสระฝ่ายซ้าย ที่ส่วนหนึ่งอยู่ใต้ดินก็บอกว่าสีหุจะอยู่ในภาวะที่ลำบากต่อไป เพราะอเมริกาจะกดดันจนกระทั่งว่า ถ้าไม่ยอมตามอเมริกาก็จะถูกโค่นล้มทำลายลงไป

ในช่วงที่อเมริกาถกคิมอย่างหนักนั้นะครับปี ค.ศ. 1963 บัญญาชนที่ศึกษาจากฝรั่งเศสและฐานะดีมากสามคนก็หายไปจากพนมเปญเฉย ๆ คนก็ลือว่าถูกรัฐบาลเก็บ คนหนึ่งชื่อนายสาธอกชาเคียววันเริ่มรู้จักกันว่าชื่อพลต คนหนึ่งชื่อเอียงซารี คนหนึ่งชื่อซอลซาน เป็นสามคน ต่อมาก็มีหนึ่งผู้หญิงสองคนหายไป คือภรรยาของสาธอกชา และภรรยาของเอียงซารี ซึ่งเป็นพี่น้องกัน คนหนึ่งเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสตรีแห่งหนึ่งในเมืองพนมเปญ ผู้หญิงคนนั้นก็หายไปด้วย ต่อมาปี ค.ศ. 1966 ก็มีผู้แทนราษฎรฝ่ายซ้ายได้รับเลือกสามคน คนหนึ่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงจากฝรั่งเศส ชื่อว่าเซียว สัมพันธ์อีกสองคนชื่อฮูยู่กับฮุ่นนัม สามคนนี้ได้รับเลือกตั้งแล้วก็ในช่วงที่กระแสดฝ่ายขวากำลังมีการรณรงค์กันว่า ลัทธิเหมาจะนำความหายนะมาสู่กัมพูชา หัวหน้าธนาคารใหญ่ของกัมพูชาเป็นหัวหน้าธนาคารใหญ่ของ CIA และที่เป็นรัฐบาลก็มีลอนนอล และศิริมาตะ และมีการรณรงค์สร้างบรรยากาศที่จะทำรัฐประหารในช่วงที่สีหุไม่อยู่ แต่โชคคิที่สีหุกลับจากกรรวิชาควที่ฝรั่งเศสทัน ก็กอบกู้สถานการณ์ไว้ได้ แต่ว่าผู้แทนฝ่ายซ้ายทั้งสามคนก็อยู่ไม่ได้แล้ว เพราะว่าลอนนอลใช้ชื่อสีหุออกหมายจับตาย ทั้งสามคนก็เลยหายไป มาทราบทีหลังอีก พวกที่เอ่ยชื่อมานี้เข้าไปจับตั้งฐานที่มั่นในป่ากันแล้ว เพื่อเตรียมสู้รบด้วยคาดหมายกันว่าสีหุจะต้องถูกโค่นล้มลงแน่ในไม่ช้าก็เร็ว นี่เป็นเหตุการณ์เมื่อปี 1966-1967

ต่อมาไม่นานปี 1969 พอ尼克สันเข้ารับตำแหน่งก็ประกาศนโยบาย Vietnamization คือประกาศให้ ที่เวียดนามคนเวียดนามรบกับคนเวียดนามกันเอง คนอเมริกันไม่ต้องไปเสียชีวิตด้วย พวกลอนนอลกับศิริมาตะก็ใจมาก ได้โอกาสแล้วที่จะได้อาศัยเงินและอาวุธของอเมริกาเช่นฝ่ายเขมรด้วยกัน ในช่วงเดือนมีนาคม 1970 ระหว่างสีหุเสด็จไปเยือนมอสโคว์ วันที่ 18 ขณะประทับรถยนต์มาสนามบินที่มอสโคว์ เพื่อเดินทางไปประทับเครื่องบินมาบังกิ่ง โคซิกินนายกรัฐมนตรีโซเวียตก็บอกว่า พระองค์ถูกโค่นแล้วนะ ผู้ที่โค่นคือลอนนอลกับศิริมาตะ

พะยะค่ะ จะเอาอย่างไร สีหนุบอกว่าจะไม่เปลี่ยนแปลงการไปบักกิ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสีหนุมาเริ่มกันอย่างแน่นอนแน่นอนแพ้ลึกซึ่งมากก็ในช่วงที่ไปถึงบักกิ่ง โจวเอินไหลมารับ และก็มีทูตานุทูตเกือบร้อยจากทุกประเทศมารอ เห็นจะพอแล้วก่อนนะครับ.

สืบแสง พรหมบุญ

คือขอบคุณมาก ผมหนุ่มนี้ไม่ทราบคงเป็นอะไร คือส่วนใหญ่ต้องถูกให้พูดเป็นคนสุดท้ายทุกที ไม่ทราบว่าซาคักก่อนเป็นพันท้ายนรสิงห์หรือเปล่า คือความจริงในเรื่องนี้เป็นเรื่องที่พูดคุยได้ยาว แต่ว่าเวลาจำกัด ผมจะพยายามจับประเด็นที่ผู้พูดบางท่านไม่ได้พูดไว้ หรือพูดไว้บ้างแล้วลืมพูดต่อ หรือว่าบางเรื่องท่านพูดไว้แล้วก็รู้สึกว่ามันอาจลาคเคลื่อนหรือไม่กระจ่างพอ ผมก็จะบรรยายเสียก่อนก่อนที่จะลืม คือประเด็นแรกที่อาจารย์ไกรศักดิ์พูดเรื่องนิสิตไปเมืองจีน แล้วก็เริ่มคิดต่อกับจีน ดูเหมือนจะเริ่มในปี 1970 แต่ความจริงไม่ใช่ ความจริงแล้วจีนได้มีการเจรจาสนธิสัญญากับอเมริกาที่ไปแลนด์ตั้งแต่ปี 1955 คือตั้งแต่ก่อนที่สหรัฐ ฯ จะใช้นโยบายทั้งระบอบเวียดนามเหนือด้วยซ้ำไป แต่สหรัฐ ฯ ใช้อาศัยการประชุมลับที่ไปแดนกันนั้นแจ้งให้จีนทราบอย่างไม่เป็นทางการ คือหมายความว่ามีความลับไม่เปิดเผยนั่นเอง คือจีนทราบว่าการศึกษาที่อเมริกาจะโจมตีเวียดนามนั้น จะโจมตีจำกัดเฉพาะในบริเวณแค่นี้แต่ที่แรกก็มีแสนยานุภาพนั้น ๆ และก็เขยิบขึ้นไปเรื่อย ๆ แต่รับรองว่าจะไม่ขึ้นไปถึงแดนจีน ซึ่งที่แรกจีนก็เกรงมากกว่าสหรัฐ ฯ จะขยายขอบเขตสงครามเข้าไปในคอนไคของจีน ตอนหลังจีนก็ตระหนักว่าสหรัฐ ฯ ไม่มีเจตนาจะขยายขอบเขตขึ้นไปกว่านั้น อันนั้นก็ข้อมูลซึ่งในตอนที่ผมจะเกี่ยวข้องผมถึงจะขยายความต่อไป เพราะฉะนั้นในความเป็นจริงแล้ว จะเห็นว่าถ้ามองในแง่หนึ่ง ในแง่ของทั้งจีนเองทั้งสหรัฐ ฯ เองก็ดี ต่างก็คำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นใหญ่ ทั้งที่ในแง่หนึ่ง ในขณะที่ยังให้ความช่วยเหลือเวียดนามในระยะหลังการสงบศึกที่เจนีวาในปี 1954 จีนเองก็ยังมีการติดต่อกับสหรัฐ ฯ อย่างลับ ๆ ในไปแลนด์ และผมก็ได้ไปคุยที่ที่เขาใช้เจรจากัน เป็นที่ที่สวยงามอยู่ในสวนและไม่มีใครยุ่งเกี่ยว และไปแลนด์ไม่ให้ใครเข้าไปยุ่งเกี่ยว เป็นที่ที่เงียบสงบ เขาเล่าวิธีการว่าเขาค้นและประคอง คือต่างคนต่างถืออะไรถืออะไร ผู้แทนไปแลนด์เขาเล่าให้ฟังว่า บางทีก็หนีอยากจะคุยก็คุย แต่บางทีก็หนีอเมริกาไปรอทั้งวัน แต่บางทีก็หนีมาทูลอเมริกาไม่มา รอกันไปก็รอกันมากเลยเจรจากันตั้ง 10 กว่าปีกว่าจะได้เรื่อง อันนั้นเล่าให้ฟังในข้อเท็จจริงเท่านั้น

ทีนี้ในอีกประเด็นหนึ่งที่ผมคิดว่าจะต้องเล่า ก่อนที่จะมองนโยบายของจีนที่มีต่ออินโดจีนและต่อกลุ่มอาเซียน จะเห็นว่าหลายท่านมองไม่ค่อยจะเข้าใจ ซึ่งผมเองไม่เข้าใจ แต่เดี๋ยวนี้เข้าใจมากขึ้น ก็คือเวลาที่จีนพูดในเรื่องที่ว่าพรรคกับรัฐบาล

ไม่เกี่ยวกัน รัฐบาลไม่สนับสนุนหรือรัฐบาลสนับสนุน พรรคอาจจะไม่สนับสนุน ที่แรกก็งงเหมือนกัน แต่เมื่อศึกษาอย่างถ่องแท้แล้วก็คิดว่าเรื่องนี้มีความหมาย และถ้าจะเข้าใจนโยบายของจีนที่มีต่อภูมิภาคนี้และต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย หรือพรรคคอมมิวนิสต์อื่น ๆ ก็แล้วแต่ จะเข้าใจในประเด็นที่ว่า ในความเป็นจริง พรรคกับรัฐบาลนี้มีความเกี่ยวข้องกันก็จริง แต่ก็มี ความแตกต่างกันอยู่อย่างมาก กล่าวคือพรรคคอมมิวนิสต์จีนก็คือพรรคคอมมิวนิสต์จีนในขณะนั้น หรือตั้งแต่ 1949 มา ก็เป็นพรรคคอมมิวนิสต์จีนตลอดกาล แต่รัฐบาลคอมมิวนิสต์มีการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา และก็การเปลี่ยนแปลงของรัฐบาลคอมมิวนิสต์จีน จะเห็นว่านโยบาย ได้เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย อย่างปัจจุบันนี้เป็นสีทันสมัย เพราะฉะนั้นถ้ามองในแง่ ของความเป็นจริงแล้ว ถ้าขณะนี้ตัวแทนคือนายกรัฐมนตรีจ้าวจื้อหยาง บอกว่ารัฐ บาลจีนไม่สนับสนุน แต่พรรคคอมมิวนิสต์จำเป็นต้องสนับสนุนอยู่ ก็หมายความว่า อย่างนั้นจริง ๆ ก็คือในแง่ที่ว่าคราบโคที่จ้าวจื้อหยางยังอยู่ที่นั่น ถ้ายังไม่มีการจ้าวจื้อ หยางไปอยู่บนหนังสือกำแพงถูกโจมตีหรือถูกถอดออกอย่างที่คนอื่นถอดออกแล้ว รัฐบาล จีนในยุคนั้นจ้าวจื้อหยางหรือยุคที่เพิ่งเสี้ยวผิงกำลังเป็นใหญ่ก็คงจะมีนโยบายทำนองอย่าง นั้นต่อไป เพราะฉะนั้นในเรื่องความละเอียดอ่อนในความเข้าใจอันนี้ ผู้นำของแต่ละ ประเทศแต่ละรัฐบาลจะต้องเข้าใจและพยายามเข้าใจ และถ้าเราก็กษานโยบายของ รัฐบาลจีนยาวพอ ก็ตั้งแต่ 1949 ความละเอียดอ่อนที่จีนได้ทำ จีนได้ทำหลาย ๆ อย่างในความละเอียดอ่อนตามแบบจีน อันนี้ก็คงจะงง แต่เกี่ยวจะเล่าให้ฟัง ก็คือ ความละเอียดอ่อนในแง่ที่ว่า ความเข้าใจที่เราเคยมีต่อจีนและประเทศโลกเสรีทุนนิ ยมทั้งหลายที่มีต่อจีนนั้น จะเห็นว่ามี ความเข้าใจผิดในหลายประเด็นต่อมา แล้วก็ กาลเวลาได้พิสูจน์ในหลายประเด็นที่เคยเข้าใจผิดนั้น ในความเป็นจริงแล้วไม่ถึงกับ ทำอย่างที่คุณอื่นเคยเข้าใจ ไม่ว่าจะเป็นกรณีสงครามเกาหลี และไม่ว่าเป็นกรณี สงครามเวียดนาม ไม่ว่าจะเป็นกรณีอื่นก็ตาม ความเข้าใจอันนี้ก็เนื่องมาจากข้อมูล ได้รับเพิ่มขึ้นทีหลัง ก็เลยทำให้เข้าใจมากขึ้น ตัวอย่างเช่นกรณีสงครามเกาหลี ใน สมัยก่อน ๆ เราจะเข้าใจว่าจีนมีบทบาทอยู่มากในการก่อสงครามเกาหลี แต่ในความเป็นจริงนั้น ประเทศที่มีส่วนและก็เป็นผู้วางแผนและเปิดสงครามในเกาหลีนั้นไม่ใช่ จีน กลับเป็นโซเวียต สหภาพโซเวียตได้ทุ่มเทกำลังรถถังสำหรับการรุกราน รถ ถังมันมีสองแบบ คือรถถังแบบป้องกันตัวเองกับรถถังแบบรุกราน ฉะนั้นรถถัง แบบขนาดหนักที่ใช้สำหรับการรุกรานที่กองทัพเกาหลีเหนือได้นั้น ตอนแรกเป็นรถ ถังที่โซเวียตให้ และก็ฝึกปรือกองกำลังของเกาหลีอย่างมากมายเกินกำลังที่จะป้องกันตัวเองจากเกาหลีใต้ ซึ่งมีแค่กองกำลังเล็ก ๆ และก็อาวุธก็ไม่ค่อยจะมี สหรั่ว ๆ

มันก็ไม่ค่อยให้ทำอะไร เพราะฉะนั้นเมื่อเกิดสงครามเกาหลีขึ้นมา จากการเมือง
 ชวนเชื่อก็คือ เราเข้าใจว่าจีนมีบทบาทมาก แต่ว่าที่จีนต้องเข้าแทรกแซงในสงคราม
 เกาหลีก็เพราะว่า แม็คอาเธอร์รู้ตัวอีกว่าจะทิ้งปรมาณูในแมนจูเรีย จะบุกข้าม
 แม่น้ำยาลู สारพค้อย่าง เพราะฉะนั้นจีนได้เข้ามาช่วยในสงครามเกาหลีนี้ โดย
 ทุ่มกำลังทหารเข้าช่วยเพื่อป้องกันตัวเอง ไม่ใช่ว่าเพื่อจะช่วยเหลืออย่างเดียวหรอก
 จีนเองก็มองว่าเกาหลีนั้นเป็นประเทศที่จะเข้าสู่จีน ได้ง่ายง่ายมาก เพราะใน
 แมนจูเรียนั้นเป็นเขตอุตสาหกรรมของจีนที่สำคัญมาก เพราะฉะนั้นจีนจะปล่อยให้
 ให้อีกคนอื่นเข้ามาคุกคามจีนทางด้านแมนจูเรียไม่ได้ และก็ถูกละ ความช่วยเหลือของ
 โซเวียตในระยที่จีนเข้าสงครามเกาหลีนั้นเป็นสิ่งจำเป็น เพราะว่าจีนมีแค่กำลัง
 ทหาร อาวุธไม่มีเพียงพอ แต่ในความเป็นจริงอาวุธที่โซเวียตให้กับจีนในสงคราม
 เกาหลีนั้น ปรากฏว่าจีนต้องระงับใช้คืน ไม่ใช่ของได้เปล่า และความช่วยเหลือที่โซ-
 เวียตให้กับจีนในระยะหลังการปฏิวัติ 1949 ถึงประมาณ 1957 เป็นความช่วยเหลือที่
 จีนจ่ายคืนหมด และพอแตกกับโซเวียต จีนเร่งจ่ายคืนเสร็จภายในปี 1964 คือแทน
 ที่จะจ่ายระยะยาวกว่านั้น จีนเกิดระคายเคืองขึ้นมา เมื่อเลิกกันหย่ากันแล้วก็กัน กัน
 หมดอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นเงิน หรืออะไรก็แล้วแต่ ฉะนั้นมองในประเด็นของจีน
 ความขมขื่นที่มีต่อโซเวียตมหาศาล อันนั้นเป็นสิ่งที่ผมอยากจะชี้แจงให้เข้าใจเสียก่อน
 ทีนี้ในประเด็นที่ผมอยากจะพูดก็คือ เรื่องภายในของจีนเสียก่อน เราถึงจะเข้า
 ใจว่าทำไมจีนถึงทำอย่างนั้นอย่างนี้กับภายนอก ในแง่ภายในของจีนจะเห็นว่า การ
 พัฒนาประเทศของจีนได้เปลี่ยนแปลงไปคามยุคสมัย ซึ่งอาจารย์ไกรศักดิ์ก็ได้พูด
 ถึงไว้แล้ว แต่การเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งที่เราเห็นได้ชัดก็คือว่า การพัฒนาประเทศใน
 ระยะสั้น ซึ่งใช้แนวทางโซเวียต คือการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักนั้นมันล้มเหลว ต้อง
 หันมาเปลี่ยนใช้นโยบายแบบลัทธิเหมา ซึ่งเน้นการพึ่งตนเองเป็นหลัก แต่พึ่งมาก
 จนเกินไป รวมทั้งแผนการก้าวกระโดดไกล ซึ่งล้มเหลวอีกเหมือนกัน เพราะว่าเน้น
 การเร่งรัดผลิต โดยที่ไม่คำนึงถึงการวางแผน และคำนึงถึงความสามารถที่จะผลิตได้
 แต่ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงถึงขั้นที่ว่า นโยบายอื่น ๆ ของเหมาสามารถที่จะแก้ปัญหา
 ในระยะสั้นได้บางประการ ตัวอย่างเช่น การขาดแคลนเทคโนโลยี ขาดแคลน
 Skill labour พวกช่างที่ชำนาญนั้น ในระยะแรกเหมาสามารถผลิตอย่างเร่งรัดใน
 ระยะสั้น สองสามปีเท่านั้น ไม่เกินสามปี ผลิตช่างเทคนิค ช่างชำนาญการ สามารถ
 ที่จะทดแทนช่างเทคนิคโซเวียตได้ในระดับหนึ่ง แต่ถึงผลิตได้เป็นหมื่นในระยะเวลา
 อันสั้นก็จริงอยู่ ก็เป็นช่างเทคนิคที่สามารถเฉพาะเรื่องแคบ ๆ ไม่สามารถจะพัฒนา
 ต่อไปได้อีก ตัวอย่างง่าย ๆ แทนที่จะผลิตวิศวกรในความหมายของพวกเรา คือ

วิศวกรเครื่องกล วิศวกรโยธาแต่ไม่ใช่อย่างนั้น จีนกลับผลิตวิศวกรเชี่ยวชาญหม้อน้ำ คือเรื่องอื่นไม่รู้ รู้แค่เรื่องหม้อน้ำ เพราะฉะนั้นในสถาบันการศึกษาของจีนเอง แผนกวิศววะที่เคยมีหรือคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีแผนกเครื่องกลอะไรนี้เลิกหมด กลายเป็นว่าถ้ามีอาจารย์ที่ให้การศึกษาก็กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องหม้อน้ำโรงงานผู้เชี่ยวชาญเรื่องนั้นเรื่องนั้นคนละอย่างๆ ในสาขาของวิศวกรรมต่างๆ กลายเป็นว่าผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้พวกกันไม่รู้เรื่อง เมื่อเรียนแคบเกินไปก็ไม่สามารถจะพัฒนาเทคโนโลยีของตัวต่อไปได้ ความที่ลักษณะของการที่เป็นประเทศใหญ่ มีพลเมืองมากและต้องเร่งรัดการแก้ปัญหา จะสามารถพัฒนาเทคโนโลยีของตัวต่อไปได้ เพราะฉะนั้นปรากฏว่าหลังจากที่ผ่านระยะของการปฏิวัติวัฒนธรรมก็ดี ซึ่งเป็นการปฏิวัติที่มุ่งไปในทางอุดมการที่จะสร้างอุดมการปฏิวัติให้กับคนรุ่นใหม่ และเมื่อสร้างขึ้นมาในลักษณะที่เหมาทำขึ้นมาแล้วปรากฏว่า เหมาก็อยู่ไม่ได้นาน หลังปฏิวัติวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลง เหมาแป้นอยู่ตัวเองก็ตายไปในปี 1976 แล้วก็กันกันตายไปทั้งสามคน คือจู่เก๋อ โจวเอนไหลและกัเหมา ก็ลงไปพุกกันอยู่บนสวรรค์หรืออะไรผมไม่ทราบ แต่ว่าสถานการณ์ภายในประเทศที่เห็นชัดอย่างยิ่งก็คือว่า ในช่วงหลังปฏิวัติวัฒนธรรมนั้น ในช่วงที่จีนเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศหลายอย่างจากการบีบประเทศมาเป็นการพยายามที่จะสร้างสัมพันธ์ จนกระทั่งสามารถสถาปนาความสัมพันธ์กับสหรัฐและกับประเทศอื่นๆ ได้ เป็นช่วงที่จีนตระหนักถึงความล้มเหลวของตัวเอง ในด้านต่างๆ อย่างมากมาย ในขณะเดียวกันปัญหาภายในของจีนในแง่ที่ว่า พลเมืองเพิ่มขึ้นจาก 500 ล้านเศษ และภายในเวลาไม่กี่ปีแม้จะประสบผลสำเร็จในการคุมกำเนิดก็ตาม แต่ในปัจจุบันเราก็รู้ว่าพลเมืองจีนเพิ่มจาก 500 กว่าล้านในปี 1949 นั้นเป็นถึงประมาณ 900 กว่าล้านในปัจจุบัน พลเมืองที่เพิ่มขึ้นโดยทั้งที่มีก็ไม่ได้ خوبสวย ช่วงเวลาสามสิบกว่าปีถึงอีก 4-5 ร้อยล้านนี้ไม่ใช่เรื่องเล็ก ๆ เพราะเหตุว่าความจริงแล้วจากข้อจำกัดในจีนมีอยู่ ก็พื้นที่การเกษตรอันกว้างขวางแล้ว ในด้านการขยายไม่ออก แต่ว่าในช่วงหลัง 1949 สามารถแก้ไขได้ในแง่ที่ว่า เนื่องจากพื้นที่การเกษตรถูกทอดทิ้งมานาน สามารถที่จะใช้เทคโนโลยีในการผลิตการคัดเลือกพันธุ์อะไรก็ทำอะไร สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทางการเกษตรนี้ได้ เพราะฉะนั้นการเกษตรในระยะหลัง 1949 สามารถเพิ่มผลผลิตได้ในระดับหนึ่ง จนสามารถที่จะเพียงพอ แต่ว่าการเพิ่มประชากรซึ่งในจำนวนที่มากอย่างนี้ ปัญหาของจีนในปัจจุบันก็คือว่า ทำอย่างไรที่จะคุมซับชาวจีนจำนวนมากที่เพิ่มขึ้นมาจาก 500 กว่าล้านถึงประมาณ 900 ล้านเศษในขณะนี้ได้ ซึ่งการเพิ่มอย่างนี้เกษตรอย่าง

เดียวไม่เพียงพอ และถ้าจะใช้เทคโนโลยี จีนมีอยู่เป็นแบบพึ่งตนเองแบบเท่านั้น ไม่เพียงพอ แม้ว่าจะใช้กำลังคนมากเข้าว่า และอุตสาหกรรมเทคโนโลยีของจีนก็ล่าช้า หลังมาก ฉะนั้นมองในประเทศนี้จะเห็นว่า กลุ่มของเทคโนโลยี อีอีทีทีเอ็มนี้ ผมมองในแง่ความเป็นจริงแล้ว มันเป็นการบีบบังคับอย่างหนึ่งของสถานการณ์ภายในของจีน ซึ่งจำเป็นที่จีนจะต้องแก้ไขอะไรบางอย่างซึ่งมันออกมาในรูปของอีอีทีเอ็ม ซึ่งอีอีทีเอ็มนี้ แม้ว่าเราจะบอกว่ามันนโยบายที่เน้นในด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม การทหาร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีอะไรต่ออะไรนี้ แต่มีใช้หมายความว่าจีนจะรับทุกอย่าง จีนเองก็ต้องตกเตียงกันในหมู่ผู้นำว่าจะรับแค่ไหน ที่ทำให้จีนสามารถที่จะพัฒนาเทคโนโลยี และแก้ไขปัญหาดอุตสาหกรรมภายในประเทศ จนสามารถช่วยแก้ปัญหาในเรื่องประชากร การเลี้ยงดูประชากรจำนวนมากนี้ได้ และก็ Skill labour ในปัจจุบันนี้ขาดแคลนอย่างมหาศาล เรื่องเกี่ยวกับความชำนาญของจีนในปัจจุบันเป็นเรื่องใหญ่ คือไม่ใช่หมายความว่าจีนไม่มี มีครับ แต่เมื่อเทียบกับขนาดของประเทศซึ่งมีพลเมืองมากมายอย่างนี้ เป็นปัญหาหนักอกของผู้นำจีนในปัจจุบันอย่างมาก เพราะฉะนั้นในการที่จะแก้ปัญหาภายในประเทศได้ จะหลีกเลี่ยงบทบาทแก้ไขที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ด้วยความช่วยเหลือ หรือรับเทคโนโลยีจากต่างประเทศ หรือรับการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งจีนเริ่มค่อนข้างลงบ้างนี้ ไม่สามารถจะทำได้ ถ้าไม่มีการแก้สภาพการเมืองภายในประเทศ และในขณะเดียวกันก็ต้องคุมเงินไหลเข้าออก เงินไหลเข้าออกนั้นก็ถือว่า ผมจะคัดไฮ้เงินไหลเข้าออก ๆ อย่างอเมริกาหรืออะไรที่อยู่ทางโน้นทางนี้หรือโซเวียตซึ่งความจริงก็เกี่ยวข้อง แต่ผมอยากจำกัดวงอยู่ในอินโดจีนนี่เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อที่จะเข้าเป้าที่ผมอยากจะทำ

ผมว่าสถานการณ์ภายในเป็นตัวกำหนดนโยบายของจีนที่มีต่ออินโดจีนและต่ออาเซียนด้วยอย่างแยกกันไม่ออก การมองนโยบายของจีนก็ดี ของเวียดนามก็ดี การมองนโยบายของกัมพูชาที่ดี ของไทย ของมาเลเซีย ของอะไรก็ดี ผมเสนอความคิดใหม่ จะเรียกว่าใหม่ความจริงมันก็เก่า เท่าที่ผมสังเกตในฐานะประวัติศาสตร์ก็คือว่ามันมักจะมีการแย่งชิงสูงอยู่สองทางเสมอ เช่นถ้าไม่มองจากสายทุนนิยมแบบสหรัฐอเมริกาหรืออังกฤษ หรือจักรวรรดินิยมใหม่อย่างโซเวียต หรืออะไรก็แล้วแต่นั้นมุมหนึ่ง อีกมุมหนึ่งก็คือมองจากสายตาของจีน มองในทัศนะของจีน โดยไม่คำนึงถึงว่าแต่ละประเทศที่เกี่ยวข้องกับจีนนั้นมีผลประโยชน์ที่เราเรียกว่าชาตินิยมของแต่ละประเทศนั้น เพราะฉะนั้นทัศนะของผมเห็นว่า การจะมองการขัดแย้งในอินโดจีน จะต้องมองจากทัศนะที่เป็นจริงของแต่ละประเทศเป็นหลัก เป็นหลักสำคัญ

มิใช่แค่เป็นหลักเดียว แต่ว่าเป็นหลักสำคัญในแง่ที่ว่าถูกละทิ้งมองอินโดจีนอย่างไร? แต่ในขณะเดียวกันเราจะต้องมองว่าเวียคนามมองตัวเองและมองจีน มองกับพม่า อย่างไร? ความจำเป็นของเวียคนามอยู่ที่ตรงไหน? ในขณะเดียวกันคนที่ไม่มองตัวเองที่สุดก็คือไทย และไม่รู้เรื่องรู้เห็นอะไรได้ จะปฏิวัติกันทำเคียว โกรเขาจะไปถึง ไทไหนไม่รู้เรื่องโค่นหลอกแก่ไหน อันนั้นก็เป็นการมองแบบไทย ๆ เหมือนกัน ในขณะทีกลุ่มอาเซียน อย่างน้อยก็อย่างที่เห็นได้ชัดคือมาเลเซียและสิงคโปร์นั้น เขามองจากทัศนะของเขา แล้วเวลาที่เขาพูดไม่ใช่เป็นสิ่งที่ผู้นำไทยจะเอามาถือเป็น สรรพว่านั่นเป็นจุดยืนของอาเซียน ฉะนั้นคนที่ศึกษามองเรื่องอาเซียนจะเห็นว่า แม้ ว่าเราจะในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน ประเทศเหล่านี้เห็นนโยบายที่จริงจังแล้ว หลายครั้ง ทัพหน้าประเทศไทยในฐานะที่ถือตัวเป็นที่เบ้มของอาเซียนตลอดเวลา เราารู้ดี แต่ผู้นำเราไม่ค่อยรู้ดีที่ว่าเป็นการขัดแย้งกับนโยบายไทยด้วยซ้ำไป ซึ่งความจริงถ้าเรา เข้าใจว่าอาเซียนเหล่านี้เขาจะรวมอยู่ในอาเซียน แต่เขาก็มีผลประโยชน์ของชาติ เป็นหลักอีก ฉะนั้นหลายอย่างที่เขาคงออกมาเพื่อผลประโยชน์ของชาติเขา ไม่ใช่ เพื่อผลประโยชน์ของอาเซียน เรามักจะหลงว่าเขาพูดเพื่ออาเซียน

เมื่อพูดอย่างนี้แล้วผมก็ขอเสนอเป็นทัศนะที่ตามมาของอย่างนี้ว่า จีนก็ค้อย่างไรกับอินโดจีน? จีนก็ไม่ได้มองอินโดจีนในฐานะเป็นเอกภาพเหมือนกัน เพราะเรา เรียกขานว่าอินโดจีน นโยบายยึดหยุ่นของจีนในปัจจุบันนี้ยึดหยุ่นกว่าเดิมมาก เดิม จีนแบ่งโลกเป็นสามโลกเท่านั้น คือ โลกที่ 1 โลกที่ 2 โลกที่ 3 แต่ในปัจจุบันจะเห็นว่าจีนแม้จะไม่ได้ปฏิเสธคำว่าโลกที่ 2 แต่ในความละเอียดอ่อนของนโยบายจีน ขณะนี้แบ่งเป็นหลายโลก จนกระทั่งอย่าไปแบ่งเลยว่าเป็นโลกอะไรบ้าง แต่ในกรณีของอินโดจีน จะเห็นความยืดหยุ่นของนโยบายจีนที่มีต่ออินโดจีน และต่อประเทศอาเซียนอย่างเห็นได้ชัดแจ้งที่เคียวว่า จีนใช้ความละเอียดอ่อนของนโยบายนี้ปฏิบัติ ต่ออินโดจีนแต่ละประเทศ และอาเซียนแต่ละประเทศในลักษณะที่ต่างกัน ซึ่งผมจะอธิบายค้อย่างให้ฟังว่า ในกลุ่มอาเซียนนี้ จะเห็นว่าประเทศเคียวที่ยังไม่ค่อย ได้มีการติดต่อกับพม่าจะไรกับจีนนัก คืออินโดนีเซีย ด้วยความร่วมมือการปฏิวัติของ พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียแล้วพม่าตาย มีความขัดแย้งกันอยู่ ก็มีอินโดนีเซีย ประเทศเดียว แต่ว่าในกลุ่มประเทศอาเซียนทั้งหมดนี้ ความสัมพันธ์ที่จีนมีต่อไทยรู้ สึกจะขึ้นชื่อลือว่าหวานซึ้งที่สุด โดยที่จริง ๆ แล้วจีนมีนโยบายที่ว่าในกลุ่มอาเซียน หัวหอกที่จะสนองตอบก่อนนโยบายของจีนที่มีต่ออาเซียนอื่น ๆ นั่นคือไทย จีนตระหนักถึงความสำคัญของไทยในประเด็นนี้ ฉะนั้นไทยจะขอไปเที่ยวหรือจะชนลูกชน เมียไป จนเงินบ่นรับไม่ไหว และไม่ค่อยจะเชิญเงินมาทำไหว จีนเสียผลประโยชน์มาก แต่

ว่าในความเป็นจริงจีนเชื่อมั่นนโยบายของเขาว่า การที่จีนจะสัมพันธ์กับมาเลเซียกับ สิงคโปร์นั้นยากกว่าที่จะสัมพันธ์กับไทยมาก แต่ว่าถ้าสามารถสร้างความสัมพันธ์กับ ไทยเสียแล้ว มาเลเซีย สิงคโปร์ก็ง่ายขึ้น และกรณีของสิงคโปร์นั้น จะเห็นว่าที่สิงคโปร์ใช้นโยบายเป็นหลัก เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าในการเมืองระหว่างประเทศ สิงคโปร์แทบจะไม่มีจุดยืน แต่ลึกกว่านั้นเป็นเกณฑ์ฉลาด ฉลาดมากกว่าก็กฤตศิลป์ ชนิดที่เรียกว่าอะไรที่จะเป็นประโยชน์ต่อสิงคโปร์ ไม่ว่าจะคบกับโซเวียต ขนาดที่ว่าให้อู่ซ่อมเรือ ให้เรือรบโซเวียตพัก ซึ่งถ้าลองไทยทำอย่างนั้นบ้างอเมริกาก็คงไม่ยอม อย่างว่าแต่จีนไม่ยอมเลย แต่ว่าในกรณีสิงคโปร์นั้น จีนก็รู้สถานะของสิงคโปร์ว่ามีความจำเป็น ฉะนั้นจีนเองก็มีความสัมพันธ์กับสิงคโปร์อย่างมาก อย่างว่าในระบอบหนึ่งเลย โดยเฉพาะด้านการค้านั้นมีอย่างมาก แม้กระทั่งสงครามเวียดนามอยู่ในช่วงวิกฤติ ในขณะของไทยเราตามอย่างอเมริกาว่าจะไม่มีกับกับจีนนั้น ลึกกว่านั้นในขณะที่เราห้ามปูนซีเมนต์ ห้ามส่งข้าวไปขายเวียดนาม สิงคโปร์สั่งซื้อจากเราส่งไปขายเวียดนาม แม้กระทั่งในปัจจุบัน แต่ว่าเวลาประกาศออกมาข้างนอก ลึกกว่านั้นจะประกาศว่าไม่พอใจที่ข้าวจือหยางพวกเมื่อเร็ว ๆ นี้ แค่ว่าจริง ๆ คำสบาย คือไม่พอใจทางการเมือง คือยังพูดไม่พอใจ จีนยังอาจจะเอาใจ ในประเด็นนี้จีนก็ไม่ได้ไปถือใครรสิงคโปร์ เพราะรู้ฐานะสิงคโปร์เป็นอย่างไร

ผมอธิบายเพื่อให้เห็นความละเอียดอ่อนของนโยบายต่างประเทศจีนที่มีต่ออินโดจีน ฉะนั้นในกรณีนี้ถ้าเรามาคูในอินโดจีนที่ใกล้ ๆ ตัวเรา กรณีเวียดนาม ถ้ามองในแง่ประวัติศาสตร์ จีนกับเวียดนามเป็นศัตรูคู่อาฆาตที่ขมขื่น แต่ในความเป็นจริงนั้นความเป็นคู่อาฆาตก็ยังไม่เท่ากับจุดอ่อนที่จีนมีอยู่ คือความขัดแย้งในทางประวัติศาสตร์นั้นมีอยู่ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ จุดอ่อนในความเป็นจริงที่ว่าถ้ามองจากทัศนะของจีนเอง จีนจะมองความปลอดภัยของอาณาเขตพรมแดนจีนนั้น จุดอ่อนที่สุดมีอยู่สองจุด แต่ว่าสองจุดที่มีจุดอ่อนที่สุดอยู่ทางค่านเวียดนามทางค่านไต ทำให้ไม่ถึงเป็นอย่างนั้น ผมยกตัวอย่างให้ฟัง เราอาจจะบอกว่านี่เมืองไทยเราก็กัด ๆ จีน มีพม่ากั้นอยู่หน่อย มีลาวกั้นอยู่หน่อย แต่ถ้าใครจะเข้าเมืองจีนผ่านทางค่านเหนืงของไทยกายเรียบ คือใช้ปากินหมก คองข้ามภูเขาเป็นร้อย ๆ ลูกกว่าจะข้ามยูนนานไปได้ และถ้าดับทุกทางนี้จีนมีโอกาสจะใช้ภูมิอากาศภูมิประเทศตั้งรับสบาย เพราะไม่มีที่เพาะปลูกเท่าใด เข้าไปก็หลงทางแน่ ๆ ไม่ว่าจะไปอเมริกาหรือทหารไทยเจ๊งหมด ทหารไทยไปรบแก่เชียงกงยังจะตาย อย่าไปพูดถึงเรื่องไปบุกเมืองจีนเลย ค่านนี้จีนไม่ห่วง แค่ว่าก่านไต ซึ่งเป็นพรมแดนกั้นตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งติดกับเวียดนามเป็นจุดอ่อนที่สุด เพราะประการที่หนึ่ง พรม

แดนพื้นที่ทางค่านะวันออกเฉียงใต้จีนนั้นจะเป็นพื้นที่ราบที่มีคนอย่างหนาแน่น เป็นเขตเกษตรกรรมที่สำคัญที่สุดของจีนกว่าใด เป็นแหล่งที่เลี้ยงพลเมืองจีนที่สำคัญที่สุด ทางตะวันออกเฉียงใต้มีประชากรหนาแน่น ประการที่สองก็คือ พรหมแดนทางค่านั้นแม้จะมีภูเขายู๋บ้าง แต่เป็นภูเขาที่สามารถผ่านได้ มีช่องเขามากมาย ประการที่สามคือ การจะป้องกันพรหมแดนทางค่านั้นรวมทั้งชายฝั่ง จะต้องใช้กองทัพเรือที่มีแสนยานุภาพมาก ซึ่งจีนอ่อนที่สุดในเรื่องกองทัพเรือ ในกรณีอย่างนี้ จีนมองว่าถ้าใครมีอิทธิพลในเวียคนาม หรือเวียคนามไปฝึกฝนหรือสนับสนุนอิทธิพลกับมหาอำนาจอื่น โดยเฉพาะศัตรูของจีนคือโซเวียต ซึ่งจีนถือเป็นศัตรูหมายเลขหนึ่ง จีนจะถูกล้อมกรอบโดยโซเวียต

ในกรณีนี้เมื่อเวียคนามก็ตัวออกห่าง โดยเฉพาะหลังจากโซจินินท์ตาย หรือนโยบายหลายอย่างจีนเองไม่ส่งเสริม โดยจีนเองขัดแย้งกันมากเมื่อครั้งช่วยเหลือเวียคนามในตอนหลังนี้ว่าจะช่วยแค่ไหน ช่วยหรือไม่ จีนเองก็ขัดแย้งระหว่างแก๊งส์กันกับกลุ่มหลาย ๆ กลุ่ม เมื่อเวียคนามก็ตัวออกห่างจากจีนมากขึ้น หันไปหาโซเวียต ซึ่งส่วนหนึ่งเวียคนามทำอย่างนั้นเพราะแรงบีบคั้นจากสหรัฐอเมริกา ฉะนั้นจะไปโทษจีนหรือโซเวียตไม่ได้ สหรัฐฯเองบีบคั้นเวียคนามมาก ในแง่ของการรบที่สหรัฐฯ บีบหนักอยู่อย่าง ทำให้เวียคนามต้องพึ่งอาวุธที่ทันสมัยจากโซเวียต ซึ่งจีนไม่มี อาวุธจรวดแซมอะโรอย่างนั้น ฉะนั้นเป็นความจำเป็นต้องพึ่งอาวุธทันสมัยของโซเวียตจึงจะสู้รบกับสหรัฐฯ ได้ ขณะเดียวกันจีนเองก็ไม่สามารถจะช่วยเหลือเวียคนามได้มากนัก นอกจากอาวุธประเภทปืนกลเล็กหรือว่าอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือด้านการเกษตรบ้าง ซึ่งที่จริงเป็นสิ่งที่มีค่าสำหรับเวียคนาม แต่ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ได้ช่วยให้เวียคนามสู้รบกับอเมริกาได้อย่างทัดเทียม เพราะฉะนั้นเป็นไปไม่ได้ที่เวียคนามจะพึ่งจีนมากขึ้น มีแต่ว่าจะต้องพึ่งน้อย ๆ ลง ยิ่งสงครามทวีความรุนแรงมากขึ้น ฉะนั้นมองในทัศนะของจีนซึ่งไม่ปรารถนาที่จะเห็นพรหมแดนทางภาคใต้อยู่ภายใต้การครอบงำของมหาอำนาจอื่น การที่จะกานอำนาจทางค่านั้น จะต้องหันเข้ามาหาทางกลุ่มอาเซียน รวมทั้งจะต้องใช้นโยบายที่ไม่ให้มีการรวมสหพันธ์อินโดจีนอยู่ใต้อาณาเวียคนามได้ นี่เหตุผลสำคัญที่ทำให้จีนเองต้องการให้กัมพูชามีความเป็นอิสระพอสมควร ส่วนการที่จีนจะดึงกับครอบงำกัมพูชามิใช่เชื่ออย่างนั้น จีนเองต้องการให้กัมพูชาไม่ถูกครอบงำโดยเวียคนามอย่างสิ้นเชิง เพราะฉะนั้นในกรณีนี้ถ้ามองจากทัศนะของเวียคนามบ้าง จะเห็นว่าขัดแย้งจากที่จีนมอง และจากที่เรามองในทัศนะที่ได้รับอิทธิพลที่เป็นแนวคิดของสหรัฐฯที่ว่า ถ้ามองจากประวัติศาสตร์

ซึ่งอาจารย์ไกรศักดิ์ไม่เห็นด้วย ผมไม่เห็นด้วย มองจากทัศนะประวัติศาสตร์แล้วทุกคนต้องกลัวเวียคนาม เพราะในอดีตเวียคนามแข็งขึ้นมาเมื่อไหร่ไทยก็อ่อน อันนี้มองในแง่ประวัติศาสตร์ไทย โดยเฉพาะนักประวัติศาสตร์ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน กอ.รมน. เขามองว่าปล่อยเวียคนามแข็ง ไทยก็อ่อน ผมมองว่าถ้าเรามองจากทัศนะเวียคนามเอง เขาเป็นชาติที่สู้รบเป็นพันๆปี และบ้านนี้ก็ยังไม่สิ้นศึก และขงเด่เขี้ยวกันก็ไม่ได้สูญพันธุ์ไปจากโลกเหมือนกัน ก็ยังรบยังเกิด แม้ว่าเวียคนามจะกองทัพที่รบพุ่งมานานนับพันปี ปัญหาประชากรซึ่งขณะนั้นพลเมืองมากเมื่อเทียบกับพื้นที่ที่มีอยู่เล็กน้อยไม่มากนัก ในขณะปัจจุบันเวียคนามมีปัญหาของประเทศในหลายแง่ คือถ้ามองในแง่ความมั่นคงทางการเมืองจะเห็นว่า ลักษณะของประเทศเวียคนามก็ว่าเป็นสภาวะที่อาจารย์วาทินทรตั้งองค์การแต่เป็นสภาวะระคุงหน้อยนะคือผมเอากิว จะหันถำมองว่าลาวกับกัมพูชาอยู่ภายใต้ความครอบงำของจักรวรรดินิยมตะวันตกหรืออเมริกา ที่เคยถูกรอบงำอย่างสมัติที่ลาวเป็นลาวฝ่ายขวาหรืออะไรอย่างนี้ เวียคนามลำบาก เวียคนามเรียนรู้แล้วว่าสหรัฐฯใช้ลาวฝ่ายขวาเป็นจุดที่จะแทรกซึมไปในเวียคนาม เข้าไปก่อวินาศกรรมในเวียคนามเหนือ เพราะฉะนั้นเวียคนามรู้ดีว่า ไม่อยากให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย เวียคนามก็ถำมึงถึงความปลอดภัยทางก้ำมกัมพูชาเหมือนกัน พรหมแดนเวียคนามกับกัมพูชาถูกเปลี่ยนแปลงโดยฝรั่งเศส เป็นดินแดนที่มีข้อพิพาทกันอยู่ ฉะนั้นถ้าปล่อยให้กัมพูชาเข้ามาเรียกร้องเอาพรหมแดนคืน และมีนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์ต่อเวียคนามตอนที่พลพรรคขึ้นมาเนั้น มีนโยบายที่ขัดแย้งกับเวียคนามอย่างเห็นได้ชัด เวียคนามก็ยอมไม่ได้ กัมพูชากับลาวเป็นเขตอิทธิพลที่จะให้คนอื่นครอบงำโดยสิ้นเชิงไม่ได้ ผมมองว่าในอนาคตถ้าจะมีข้อแก้ไขอะไร จะต้องมีข้อแก้ไขที่สามารถทำให้ทั้งลาวและกัมพูชามีความเป็นตัวของตัวเอง และมีรัฐบาลอิสระพอสมควรที่สามารถไปกันได้ทั้งจีนและไทย หากได้เมื่อไรเมื่อนั้นแก้ปัญหาได้ ถ้ายังหาไม่ได้ก็ยังไม่ได้ ฉะนั้นมองในแง่นี้ นโยบายอาเซียนที่ให้ปลดอาวุธทหารทุกฝ่ายในกัมพูชาแล้วก็ให้เลิกตั้งแบบสหประชาชาติ เวียคนามหัวเราะคกเก๊าอิ หรือว่าจีนหัวเราะคกเก๊าอิ จีนไม่ยอมให้ปลดอาวุธ แต่จะให้เลิกตั้งได้ ไม่ยอมให้ปลดอาวุธพลพรรคข้อเสนอปลดอาวุธของอาเซียนยังไม่สอดคล้องกับความจริง พอแต่ว่าเป็นนโยบายอาเซียนที่มีคนกระซิบบอกคือสหรัฐฯ วนั้นผมเรียนให้ทราบ แต่ว่าอย่างไรก็ตามเป็นนโยบายที่ได้รับการสนับสนุนค่อนข้างมากหน้อยในการประชุมครั้งล่าสุด แต่ผมคิดว่ายังไม่สามารถแก้ปัญหาในอินโดจีนได้ ที่นี้มองในแง่ของไทย ผมไม่ค่อยอยากจะมอง เพราะว่าไทยเราไม่ค่อยรู้เหนือรู้ใต้ เราก้ไม่รู้ค่าเข้าค่าเย็นแก่แข็ง โดย

ที่ในความจริงแล้วถ้าเราเข้าใจสถานะของเวียดนามก็พอ ในแง่หนึ่งที่เราไม่น่าที่จะปล่อยให้เสียประโยชน์ก็คือว่า ทำไมเราปล่อยให้ญี่ปุ่นและสิงคโปร์นำสินค้าเราไปขายเวียดนาม รัสเซียซื้อข้าวเราเยอะแยะ ก็ใจกันจริง รัสเซียมันเอาไปให้เวียดนาม แล้วเราก็ต้อยอมมันไป แค่ว่าเราจะขายเองเราไม่ยอมขาย หึงชะค้าย ไม่มีกินแล้วยังหึง (หัวเราะ) ก็เห็นว่าเขาโฆษณาว่ารัสเซียซื้อข้าวโพดมาเป็นอันดับสอง แต่ความจริงรัสเซียซื้อไปให้คนอื่น หรือว่าสิงคโปร์ซื้อเป็นประจำ ธนาคารเทรดให้ 10% บ้างะอีก แล้วสิงคโปร์มีกินอยู่หีบมือเกี่ยว ผมมองในแง่ที่ว่า เราอาจจะไม่ต้องไปอะไรมากกับเวียดนาม แค่ว่าในแง่ที่ว่าอะไรที่เราจะได้ประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจแล้ว เราไม่ควรจะปล่อยให้นโยบายทางการเมืองที่เรามองเวียดนามอย่างผิดพลาด เป็นผลเสียต่อผลประโยชน์ของชาติ

ขอพูดทั้งท้ายในเรื่องการปฏิวัติไทยน้อย ไม่มีใครพูดเลย ความจริงผมรู้ว่าทำไมไม่มีใครพูด เขาจะหลอกล่อให้ผมตกหลุมอันนี้ คือไม่มีใครพูดเพราะมันเป็นเรื่องโกธาคั่ว ผมพูดจริงๆ ว่าการปฏิวัติไทยว่าที่จริงแล้วจากเท่าที่ศึกษาม ไม่ใช้ร่วมงานนะ (หัวเราะ) อยู่ในสภาพภาวะที่สนับสนุนพอสมควรในระดับหนึ่ง สนับสนุนในแง่ที่ว่ายังไม่พบแนวทาง คือขบวนการปฏิวัติไทยยังไม่สามารถสร้างแนวทางที่มีความเป็นตัวของตัวเองเพียงพอ นั่นคือยังไม่สามารถสร้างกระบวนการที่ผูกพันอยู่กับความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์และทางสังคมไทยได้เพียงพอ นั่นหมายความว่าในบางระดับนี้ อยู่ใต้อำนาจโดยที่เขาไม่ได้ต้องการสักเท่าไรหรอก ผมเชื่อว่าเราไปผูกเขาเองอย่างที่เรารู้จักกันว่า พรรคคอมมิวนิสต์ไทยเกี่ยวพันอยู่เป็นสายเงินเป็นส่วนมาก ผมก็คิดว่าถูกละเงินอาจจะมียุทธพลอยู่ระดับหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่ลักษณะแบบไทยๆของเราก็คือ ใครเขาไม่ได้ทำอะไรเราวิ่งแค้นไปผูกกับเขาก่อนเสมอ เพื่อจะอาศัยบารมีนั่นคุ้มเรา ผมเชื่อว่าพรรคคอมมิวนิสต์ไทยนั่นก็มีส่วนในลักษณะอย่างนี้อยู่ คืออาศัยประสบการณ์ปฏิบัติของเงินเอง และก็ในขณะที่ยึดลักษณะของการสนับสนุนจากจีนจะง่ายกว่าจากโซเวียต แล้วก็จากโซเวียตนั้นมันยังมีปัญหาอีกมาก เพราะฉะนั้นขบวนการปฏิวัติในเมืองไทย ผมคิดว่ายังไม่พบแนวทางที่เป็นตัวของตัวเองเพียงพอ ทรบโคทที่ยังไม่สามารถประยุกต์ตัวเองได้เพียงพอ ผมเชื่อว่ายังจะต้องใช้เวลาอีกนาน และในอีกประการหนึ่ง การจะก้าวหน้ากับหน้าไปหรือไม่คือไป ตัวกำหนดก็คือปัจจัยภายในประเทศ ซึ่งจะเป็นตัวเสริมตัวนำไปสู่ถ้าจะมีการปฏิวัติที่สำเร็จขึ้นมา มากเสียกว่าที่ขบวนการปฏิวัติจะสามารถทำได้เอง เพราะที่ผมพูดอย่างนี้ผมพูดจากลักษณะไทย คือส่วนมากทำเองไม่ค่อยเป็น แค่ว่าพอคนอื่นเขาจะพึ่งตัวก็จะไปได้ มองในแง่นี้อาจจะผิดจะถูกช่วยไม่ได้

อ. ชาญวิทย์

คือว่าผมอยากจะชี้แจงนิทหนึ่งในแง่ที่ว่า เนื่องจากผมสนใจประวัติศาสตร์ เป็นพิเศษ และก็เป็นที่อาชีพของผม และอาจารย์ปรีชาให้ผมมาพูดในแง่ประวัติศาสตร์ ก็เลยยกประวัติศาสตร์มากมายมาให้ดู และผมคิดว่าประวัติศาสตร์มันขึ้นอยู่กับการศึกษาความคืบหน้า ถ้าเราฟังแล้วตีความลึกลับตีความตื้นตื้นก็ถูก เพราะฉะนั้น จะต้องระมัดระวังในการตีความมากทีเดียว ผมเชื่อว่าถ้าเราไม่มีพื้นฐานทางประวัติศาสตร์แล้ว การวิเคราะห์อะไรก็ตามทำได้ยากยิ่ง เพราะฉะนั้นในแง่นี้ ถ้าเมื่อเราลองเปรียบเทียบสาขาทางค่านิยมศาสตร์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่นี้ ผมก็คิดว่าถ้าเราจัดว่าเศรษฐศาสตร์กับรัฐศาสตร์อยู่ในสังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์นั้นมันปัญหา มาก บางคนจัดอยู่ในมนุษยศาสตร์ บางคนจัดในสังคมศาสตร์ แต่ว่าถ้าเราดูแล้วส่วนหนึ่งในความรู้สึกของผมก็คือว่า ทำไมสาขาเศรษฐศาสตร์ถึงก้าวหน้ามาก ในเมืองไทยขณะนี้ ค่านิยมผมคิดว่าเศรษฐศาสตร์เริ่มที่จะดูข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างมากเลย เพื่อที่จะเอามาศึกษา เพราะฉะนั้นคนอย่างอาจารย์ฉัตรทิพย์ อาจารย์ปรีชา ที่ขึ้นมามีบทบาทมากทางค่านิยมศาสตร์นั้น เราจะเห็นว่าค่อนข้างเยอะ อาจจะมีอาจารย์ชัยอนันต์ สมุทวณิช คนเดียว เกือบจะเป็นคนเดียวที่ให้ความสนใจทางค่านิยม นอกนั้นก็ต้องลอยอยู่กับทฤษฎีอะไรก็ไม่รู้ จึงเป็นสิ่งที่เราควรจะให้ความสำคัญทางค่านิยมให้มาก ก็น่าใจหาย ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่เก่าแก่มากที่สุดประเทศหนึ่ง มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน แต่ว่าการศึกษาหรือความรู้ประวัติศาสตร์เรานั้นจะแคบมาก ๆ ในขณะที่มีคณะเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ได้ไม่รู้จักมหาวิทยาลัย คณะประวัติศาสตร์ไม่มีเลย ก็คงจัดอยู่ในประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา มันเลยมีสภาพเป็นอย่างนี้ ที่นึกกลับไปผมอยากจะพูดต่ออีกทีก็คือว่า ในแง่นี้ ประเด็นแรกที่ผมพยายามชี้ให้เห็นว่า ถ้าเราจะเข้าใจเวียดนาม เราจะต้องเข้าใจวิถีคิดและเข้าใจประวัติศาสตร์ของเขาด้วย เพราะฉะนั้นค่านิยมที่พยายามยกกรณีของเหืองนัคก็เวียนขึ้นมาให้เห็นก็คือว่า การมองอดีตของเขาในแง่ความรู้สึกชาตินิยมมาก และก็ความกลัวคือจีนมันมีสูงอยู่ในความคิดของคนเวียดนาม ถ้าเราไม่เข้าใจประเด็นนี้ ผมคิดว่าเราก็อาจไม่เข้าใจการกระทำของเวียดนาม

แต่ในขณะเดียวกันเมื่อเรามองดูประวัติศาสตร์ค่านิยมของเวียดนาม เราก็ควรจะดูให้มันทั้งสองด้านด้วย คือหมายความว่าถ้าเราดูแล้ว คนเวียดนามมองตัวเองว่าเป็นชาติเล็ก น่าสงสารมาก ถูกจีนรุกรานมาเป็นพันปี เมื่อจีนรุกรานเสร็จ ฝรั่งเศสก็เข้ามารุกราน เสร็จแล้วอเมริกาก็เข้ามารุกราน มองว่าตัวเองต้องต่อสู้กับศัตรูภายนอกอยู่ตลอดเวลา ถ้าเรามองอีกค่านิยม ประวัติศาสตร์ซึ่งใกล้ชิดตัวใกล้ชิดบ้านเรา

แต่ผมคิดว่าเราไม่สนใจเท่าไร กรณีอย่างของเวียคนามนั้น การรุกรานต่างชาติอื่นที่เล็กลงไปอีก เวียคนามก็ทำอย่างมีประสิทธิภาพมาก เพราะฉะนั้นในกรณีอย่างเรา พูดถึงอาณาจักรจามปา พวกในท้องถิ่น คนที่ไม่ได้สนใจประวัติศาสตร์ก็อาจจะคิดว่าเอาเรื่องโบราณหน้าราคาญมาพูด แต่มันไม่ไกลเลย อย่างกรณีการทำลายล้างชาติหนึ่งชาติหายสูญไปเลยนี้ เวียคนามทำมาแล้วในกรณีของจามปา สิ่งซึ่งบางทีผมนึกไปถึงช่วงที่มีขบวนการนักศึกษาในอเมริกาซึ่งผมอยู่ในสมัยนั้น มันมีการรณรงค์ต่อต้านสงครามเวียคนามมากที่สุด ผมจำได้ว่ามีเพื่อนคนหนึ่งเป็นผู้หญิงเวียคนาม แกก็อยู่ในขบวนการต่อต้านสงครามเวียคนาม และแกก็นึกถึงเรื่องของเวียคนามเวลาพูดต่อมหาชนแกก็ร้องไห้ แกก็เคยพูดอยู่ครั้งหนึ่งว่า สิ่งหนึ่งที่ว่าบางทีคนเวียคนามก็ลืม เราได้ทำกับคนจามปาอย่างไร เราทำลงไปอย่างไรอย่างหนักมาก อันนี้เป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกันอยู่ และกรณีที่ผมพยายามยกขึ้นมาในกรณีการขยายตัวของเวียคนามลงสู่ดินแดนกัมพูชา มันเป็นเรื่องที่เราฟังก็อาจเป็นเรื่องโบราณไม่เกี่ยวข้องกับปัจจุบัน แต่นึกดูให้ดี เอาเข้าจริงแล้วเราพูดถึงเรื่องฝรั่งเป็นเรื่องใหม่สมัยใหม่ ปรากฏว่าฝรั่งมายึดดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเมืองขึ้น ก่อนที่เวียคนามจะลงมาถึงเวียคนามก็ช่วยเข้าไป ถ้าเราเช็ค พ.ศ. ๒๕๓๑ แล้ว เราจะเข้าไปปัญหาซึ่งมันโยงกลับมาอีก ที่ผมพยายามชี้ให้เห็นก็คือว่า กรณีลักษณะความสัมพันธ์ที่เวียคนามกับจีนมีอย่างหนึ่ง มันเปรียบเทียบได้คู่กันกับกัมพูชามีกับเวียคนาม ลักษณะของปัญหาที่เวียคนามมีกับจีน กับปัญหาที่กัมพูชามีกับเวียคนามมันเป็นการเปรียบเทียบคู่กันไป

ในประเด็นที่อาจารย์วาทินทรอยากที่ผมเพิ่มเติม คือผมอยากจะเพิ่มเติมรายละเอียดอีกนิดหนึ่ง อาจจะไม่วิเคราะห์อะไรมาก เข้าใจว่าเราคงจะจำกันได้เกี่ยวกับสงครามที่เวียคนามบุกเข้ายึดกรุงพนมเปญ กรุงพนมเปญแตก และเฮงสัมรินเข้ายึดในเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2522 เมื่อเวียคนามบุกกัมพูชา ฝ่ายชายไทยไม่เชื่อข่าวอันนั้น คือไม่นึกว่าประเทศสังคมนิยมจะรบกันได้ แต่ก่อนนี้ข้อมูลก็พิสูจน์แล้ว ตอนแรกที่ออกข่าว ถ้าเราลองกลับไป ไม่มีใครเชื่อข่าวนั้น กรณีนี้เหตุผลต่าง ๆ ของความขัดแย้งระหว่างเวียคนามกับกัมพูชา จนกระทั่งเวียคนามบุกกัมพูชาและตั้งเฮงสัมรินขึ้นมา ผมคิดว่าอาจารย์สืบแสงได้บรรยายเกี่ยวกับจีนมาอย่างละเอียด

ผมอยากจะพูดอีกเรื่องเกี่ยวกับกรณีสงครามที่จีนเรียก่า สงครามสังคมนิยมเวียคนามในเดือนกุมภาพันธ์ 2522 รบกันอยู่ 17 วัน เมื่อรบเสร็จจีนก็ทำลายเมืองสังซอนซึ่งห่างจากพนมเปญกับเวียคนามประมาณ ๕๐ กิโลเมตร จีนทำลายเมือง

น้อยยับแล้วเงินก็ทยอยกลับไป และบ่าวประกาศว่าจีน ได้สั่งสอนเวียคนามและประ
 สบชัยชนะมาก อีกสามวันก่อนมากระทรวงกลาโหมเวียคนามก็ทำการชุมนุมใหญ่ใน
 เมืองฮานอย แล้วบอกว่าเราประสบชัยชนะมาก เป็นปัญหามากเลยในวงวิชาการ
 และผู้ศึกษามหาว่าใครชนะกันแน่ ผมลองค้นข้อมูลดูปรากฏว่า กองทัพอันมีทหาร
 จำนวนประมาณสี่ล้านคน เวียคนามมีประมาณหนึ่งล้านคน อยากระเทียบใหม่ว่า
 เวียคนามกับไทยเท่าไร ไทยสองแสนคน คุณแปรมกำลังจะฝึกอีกหกล้านคนใน
 สองสามวันนี่ หวังว่าคงโชคดี (หัวเราะ) จีนมีสี่ล้านคน แต่ว่ากำลังส่วนใหญ่ของ
 จีนจะอยู่ทางเหนือ ทางมองโกลสถานโซเวียต กำลังของจีนที่อยู่ทางบ้านได้มีอยู่
 ประมาณหนึ่งในหกของกำลังทั้งหมดสี่ล้าน เวียคนามนั้นมีกำลังหนึ่งล้านคน อาวุธ
 ทันสมัยมาก อาวุธจีนนั้นล้าหลังมาก ไปเมืองจีนมา เห็นจีนก็น่ากลัวใจตามโลกไม่
 ทัน ในเรื่องและเทคโนโลยีจีนล้าหลังมาก ฉะนั้นในแง่ของอาวุธ จีนก็ล้าหลังมาก
 ถึงแม้เวียคนามจะเป็นประเทศเล็ก ๆ ก็ตาม เราสองคูการรุกรครั้งนี้ จีนส่งมาคาม
 พรหมแดน ที่นัพรหมแดนในช่วงที่บุก รอยต่อของพรหมแดนนั้นบุกเข้ามาได้ แต่มา
 ถึงช่วงหนึ่งลักษณะที่มันเป็นภูเขาและมีหุบเขา ฝรั่งเศสได้สร้างทางรถไฟจากฮานอย
 ขึ้นไปจนถึงพรหมแดน จีนก็เข้ามาได้ จีนส่งกองทัพเจ็ดแปดหมื่นคนรุกรเข้ามาในดิน
 แดนของเวียคนาม จนกระทั่งถึงเมืองล้งซอนอย่างที่ว่า และทำลายเมืองนั้นแล้วจึง
 ทยอยออกไป และกับบอกว่าชนะ เอาเข้าจริงแล้วผมคิดว่าจีนประสบปัญหาหนักเมื่อ
 บุกเข้ามา เพราะว่าเวียคนามยังไม่ได้ใช้กำลังจริง ๆ เวียคนามส่งทหารส่วนหนึ่งไป
 แล้วใช้วิธีบุกเข้าไปตรงแถบช่องเขาที่ทางรถไฟผ่าน ไปรออยู่ที่นั่น ถ้ากองทัพจีนลง
 มา ผมเดาว่าย่อยยับ ฉะนั้นที่จีนพยายามคุกคามว่าจะบุกฮานอย เสร็จแล้วไม่ได้บุก
 เข้าใจว่าถ้าเข้ามาคงมีปัญหามาก เพราะนอกจากกองทัพเวียคนามมีกำลังและประสบ
 ความสำเร็จในการรบมาก และอาวุธยังทันสมัย ก็ไปแล้วสงครามสั่งสอนครั้งนี้ผมเชื่อว่า
 ที่ชายหน้ากลายเป็นจีนมากกว่า แล้วจีนก็ทำอะไรไม่ได้กับการที่เวียคนามยึดครอง
 กัมพูชาจนกระทั่งถึงบัดนี้ เหตุการณ์มันห่างกันหนึ่งเดือน จีนยังทำอะไรไม่ได้
 กัมพูชาก็ยังถูกยึดครองอยู่ในปัจจุบัน

ที่นัประเด็นสุดท้ายที่ผมอยากจะพูดถึงคือว่า ไทโยงเข้ามาถึงกรณีของกัมพูชา คือ
 เนื่องจากกัมพูชาเป็นเรื่องที่มันเกี่ยวข้องกับเราอย่างมากมาย เราคงจะตั้งคำถามว่า
 เสร็จแล้วมันจะเป็นอย่างไรต่อไปในอนาคต สำหรับกรณีของกัมพูชา ซึ่งเวียคนาม
 ยึดครองมีทหารอยู่ ประเทศที่มีกองทัพอยู่นอกดินแดนของตัวเองในโลกนี้ ปัจจุบัน
 รู้ดีจะมีอยู่สามประเทศ คืออเมริกา โซเวียตและเวียคนาม กรณีของเหตุการณ์

ปัจจุบันในกัมพูชาที่รัฐบาลเขมรัยอยู่ที่นี่ เมื่อคะก็มีฝรั่งคนหนึ่งเป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัยไมแอตซ์ ชื่อ เควิก แชนเดอร์เป็นนักประวัติศาสตร์ สนใจเรื่องกัมพูชากับไทยมาก ปรากฏว่าเมื่อสองวันที่แล้ว มีประชุมเรื่องเกี่ยวกับปัญหาที่กัมพูชาที่เชียงใหม่ มีบรรดานักวิชาการชั้นคั่งมาจากยุโรป อเมริกาและออสเตรเลียมาชุมนุมกันในเมืองไทย ทางไทยไม่ทราบใครไปบ้าง รู้แต่ว่าสถาบันเอเชียของจุฬามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ผมถามว่าผลเป็นอย่างไร คุณสรุปอะไรออกมาได้บ้าง เควิก แชนเดอร์ตอบว่า เขาเข้าใจสรุปอะไรไม่ได้ เราเรียนรู้มากขึ้น แต่ว่าเราสรุปอะไรไม่ได้ ผมถามต่อไปอีกในเขมรเป็นอย่างไร รัฐบาลเขมรัยจะเป็นอย่างไร แกก็ตอบไม่ได้ซักๆ แต่ว่าผมก็พยายามซักๆ รวมกับที่เขยชักคน ๆ หนึ่งซึ่งเคยมาพูดที่นี้ ชื่อ สตีฟ เฮคเคอร์ ซึ่งเขียนหนังสือให้สถาบันเอเชียพิมพ์ ว่าเขามองอย่างไร เมื่อสองสัปดาห์ก่อนซึ่งเป็น Watch dog หม่าเผ่ายาม แล้วผมก็เอมากรองเอง ผมคิดว่าในส่วนหนึ่ง สิ่งที่นักวิชาการตะวันตกพยายามมองนั้น เขาทะเลาะกันมาก ทางค่านิยมยุโรป นักวิชาการปัญญาชนยุโรปเห็นใจเวียคนาม ถ้าในอเมริกาจะเห็นใจเขมรแดงเหมือนกับในเมืองไทย รักใคร่กับเมืองจีนเป็นอย่างคินโยบายจีนก็สนับสนุนเขมรแดง อะไรอย่างนี้ ที่อาจารย์สืบแสงพูดว่าคนไทยในเมืองจีนสมัครรักใคร่กันมาก ประเทศที่ไปเมืองจีนก่อนนั้นอันคับหนึ่งคือญี่ปุ่น อันคับสองเป็นอเมริกา บรรดานักท่องเที่ยวทั้งหลายเข้าเมืองจีนกันคั้น อันคับสามนั้นประเทศทั้งหมดในยุโรปรวมกัน อันคับสี่คือประเทศไทย

กลับไปเรื่องเขมรัยกันอีก นักวิชาการส่วนหนึ่งมีความคิดว่า สงสัยเขมรัยและเวียคนามจะประสบความสำเร็จในการยึดครองกัมพูชา คือสภาพต่าง ๆ ในประเทศมันเริ่มคั้น เนื่องจากมีข้อเปรียบเทียบกับรัฐบาลสุโขทัยอย่างพอลพตเขมรแดง ซึ่งแต่ก่อนเมืองไทยก็โจมตีแหลกราน แต่ก่อนนี้รักกันมาก เขาคิดว่าสองพวกนี้จะประสบความสำเร็จในแง่หนึ่ง เวียคนามคงจะอยู่ในกัมพูชานานทีเดียว เพราะฉะนั้นในส่วนหนึ่งตามวิธีคิดของนักวิชาการตะวันตก บางคนบอกว่าเมื่อเป็นอย่างนั้นแล้ว บางทีควรจะยอมรับสิ่งที่เรียกว่า Fait accompli คือกิจกรรมที่มันสำเร็จไปแล้ว เราต้องยอมรับมันเพราะมันเสร็จไปแล้ว ไม่รู้จะทำอย่างไร อเมริกา ก็ยอมรับ Fait accompli ในยุโรปตะวันออกว่าอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัสเซีย ต้องยอมรับไปในที่สุด ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร ในกรณีของกัมพูชาก็อาจจะต้องเป็นอย่างนั้น ผมเคยคุยกับเจ้าหน้าที่สถานทูตอเมริกาคนหนึ่งเป็น Political official ก็พูดอย่างนี้เหมือนกัน ฉะนั้นในกรณีอย่างลาเซียน อินโดนีเซียคับมาเลเซียก็ออกมาใน

ลักษณะคล้าย ๆ แบบนี้ คือให้พยายามตกลงพูดกับเวียคนาม อันนี้จะทำให้อินโดนีเซียกับมาเลเซียและไทยซัดกัน คือมองว่าอาจจะต้องยอมรับ ซึ่งซัดกับไทย คือถ้าไม่ยอมรับเขมรอาจจะสูญชาติ และเป็นไปได้อย่างยิ่ง เนื่องจากมันรบกันชนะจนเขมรแดง เขมรเสรีและกัมพูชาเขมรสัมพันธมิตรกัน ไม่มีเขมรไหนเป็นคำตอบ ทางออกของคนเขมรเลย ในปัจจุบันต้องยอมรับ *Fait accompli* นี้ ก็คือทำให้เขมรสามารถมีเวลาพักฟื้นและสร้างตัวขึ้นมาใหม่ เมื่อพักฟื้นขึ้นมาใหม่คนเขมรอาจจะรวบรวมกำลังที่จะซัดไล่เวียคนามได้ในที่สุด ผมมองอย่างนี้เป็นหมากสองชั้น ถ้าเข้าไปซัดกันอยู่อย่างนี้เขมรมีทางสูญชาติมาก พวกนักวิชาการบอกว่า ไปเยือนพนมเปญมาสังเกตสภาพการเปลี่ยนแปลง บอกว่าฉันมีสัญญาณของชีวิตกลับมาใหม่ในกัมพูชา มีมนุษย์ สามารถดำเนินกิจการทำอะไรได้เมื่อเทียบกับสมัยของพอลพต เพราะฉะนั้นมองในแง่นี้ ก็อาจเป็นไปได้ที่เวียคนามกับเขมรสัมพันธมิตรอาจจะประสบความสำเร็จในครั้งนี้ ทกลงอันนี้เป็นถามมองอย่างคร่าว ๆ ว่า อนาคตมันจะออกมาในรูปแบบผมไม่ยืนยันอีก เพราะว่าเอาเข้าจริงแล้ว นักวิชาการก็ไม่สามารถจะทำนายอะไรได้เหมือนอย่างครั้งหนึ่ง เราคิดว่าเมื่อจบสงครามเวียคนามแล้วมันจะมีสันติสุข ปรากฏว่ามันไม่ใช่เลย มันกลับตาลปัตร เพราะฉะนั้นก็ไม่ยืนยันสิ่งที่พูดมา เพียงแต่คิดว่าแนวโน้มมันเป็นอย่างนี้

วารินทร์

ผมว่าเรื่องนี้ถ้าติดตามข่าวมาก ๆ จะเห็นชัดเจน ตอนข่าววิเคราะห์เรื่องปฏิวัติ 1 เมษายนที่ซัดกันที่สุดในข่าวของ *FAR EASTERN ECONOMIC REVIEW* บอกว่า คนที่หัวก๊อที่สุดเกี่ยวกับการแก้ปัญหานี้ในปัจจุบันก็จะเป็นเปรมซัดเจน มีข่าวสถานทูตในสิงคโปร์บอกว่า ที่ต่าง ๆ สรุปรัดเจน ก็คือใจที่นักวิชาการนักข่าวต่างชาติสรุปให้คนไทยฟัง และคนไทยเชื่อ (หัวเราะ)...

แล

ผมคิดว่าสิ่งหนึ่งที่ครอบงำวิธีการวิเคราะห์ความขัดแย้งในอินโดจีนมาโดยตลอดก็คือ เราอธิบายโดยความเป็นศัตรูในประวัติศาสตร์ และพยายามที่จะบอกว่า ในประวัติศาสตร์ญวนกับไทย ญวนกับจีน ญวนกับเขมรมันขัดแย้งมาอย่างไร แล้วชาติอื่นอย่างไร แล้วชาติไหนกันลืมนชาติอื่นอย่างไร ผมเองไม่ใช่นักประวัติศาสตร์ และผมไม่สามารถเสนออะไรที่ดีไปกว่านี้ แต่ผมว่าวิธีมองแบบนี้ต้องพยายามตอบคำถามที่ว่า ชาติเวียคนามแต่ละยุคแต่ละสมัยมันเหมือนกันหรือเปล่า ถ้าเราพูดถึงความขัดแย้งระหว่างชาติเวียคนามหรือชาติญวนกับเขมรหรือกับไทย เราก็อาจจะต้องกลับไปดู สมมติว่า ในสมัยสุโขทัย ความขัดแย้งระหว่างสุโขทัยกับนครศรีธรรมราช หรือเมืองฉอดกับลานนาไทย เป็นความขัดแย้งระหว่างชาติอะไร ผมว่าแต่ละ

ยุคแต่ละสมัยเวลาเราใช้คำว่าชาตินั้นอันตรายมาก ผมไม่คิดว่าความเป็นชาตินั้นจะเหมือนกัน อีกประเด็นหนึ่ง ในแง่ของการมองปรากฏการณ์ทางสังคม โดยเฉพาะผู้ที่สนใจทัศนียภาพทางประวัติศาสตร์ อาจจะต้องมองปัญหาความขัดแย้งให้ลงลึกลงไป ถึงฐานทางเศรษฐกิจว่าเป็นอย่างไร ผมก็ใจที่อาจารย์สืบแสงพยายามจะอธิบายไอ้เฮวที่มีกันว่ามีผลอย่างไรต่อการทำมาหากินของคนเวียดนาม ต้องกันรณอย่างไร ความรู้สึกที่ว่าการที่จะก้าวต่อไปหรือก้าวมาก มันผลัดกันอย่างไรนั้น เป็นประเด็นที่เราอาจจะหาคำตอบกันต่อไป ในแง่ของคนที่สนใจทัศนียภาพทางประวัติศาสตร์

สรุปว่าผมยังไม่พอใจต่อคำอธิบายที่แล้ว ๆ มาสามอย่าง คือหนึ่ง ความเป็นศัตรูทางประวัติศาสตร์จะมาอธิบายความขัดแย้งในปัจจุบัน เป็นเรื่องที่ต้องการฝึกฝนสอง การอธิบายในลักษณะของทฤษฎีผู้นำหรือทฤษฎีความพิเศษของผู้นำ อย่างสิ้นๆ ความพิเศษของผู้นำอย่างเหมาเจ๋อตุง หรือแม้กระทั่งความพิเศษของผู้นำอย่างปรีดี พนมยงค์ ผมว่านี่เป็นจุดอ่อนอีกอย่างหนึ่งควรจะสำรวจไว้ ข้อสาม ภัยความเคียดแค้นต่ออดีต วรรคต ผมไม่เห็นด้วยในการที่จะมองว่า ขอให้รู้ว่าใครรุกเข้าไปในดินแดนใคร เราสามารถตัดสินได้ว่าใครผิดใครถูก ผมว่าบางทีอาจจะต้องมีข้อพิจารณามากกว่านั้น ว่าก่อนที่จะตัดสินว่าใครผิดใครถูก ยกตัวอย่างง่ายๆ เวลานี้เราเห็นว่าจีนรุกเข้าไปในเวียดนาม อาจจะบอกว่ามันผิด เช่นเดียวกับเวียดนามรุกเข้ามาในเขมร แต่สิ่งที่เราไม่เคยถามเลยก็คือ เมื่อกองทัพแทนซาเนียบุกเข้าไปในอนุแณคาเพื่อช่วยชาวอนุแณคาขับไล่อิธิอามิน เราไม่เคยพูดเลยว่ามันผิด เพราะฉะนั้นผมคิดว่ามันควรจะมีความพิจารณาว่าการรุกล้ำพรมแดน หรือการละเมิดบูรณภาพเหนือพรมแดน

วารินทร์
สุวนัย

อันนั้นมันแล้วแต่ว่าใครทำซ้ำมากกว่า
ขอแสดงทัศนคติบางประการ อยากรจะเสนอว่าปัญหาความขัดแย้งระหว่างจีนกับเวียดนามมันเกิดขึ้นเนื่องจากการพัฒนาอย่างไม่สม่ำเสมอของการปฏิวัติจีนกับเวียดนาม เนื่องจากว่าจีน เน้นอนประสบความสำเร็จในการปลดปล่อยทั้งประเทศในปี 1949 ขณะที่เวียดนามปลดปล่อยแค่เวียดนามเหนือได้ในปี 1945 ดังนั้นหมายความว่า ขณะที่หลังจากปี 1949 จีนสามารถริเริ่มการสร้างสังคมนิยมได้ ขณะที่เวียดนามต้องทำการต่อสู้ปลดปล่อยอีกครั้งประเทศต่อไป ผลในแง่ที่ผมมีนัยยะต่อมาในแง่สากลว่า ขณะที่เวียดนามกำลังอยู่ในขบวนการปฏิวัติเพื่อปลดปล่อยให้ถึงขั้นสุดท้าย ผลลบของแนวทางแบบเหมาเจ๋อตุง ทั้งแต่นโยบายก้าวกระโดดไกล คือแนวทางที่เป็นปฏิปักษ์ต่อโซเวียตนั้น มันส่งผลกระทบในด้านลบต่อการปฏิวัติเวียดนาม ในแต่-

ละชั้นคอนอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะทางแนวความคิด หรือในขั้นรูปการสูงสุด คือเข้าไปจับมือกับอเมริกา นี่ถือเป็นแหมมองซึ่งเวลาเราจะมองปัญหาความขัดแย้งระหว่างจีนกับเวียดนามในปัจจุบัน อยากให้เข้าใจถึงการคลี่คลายของการไม่สม่ำเสมอของการปฏิวัติในประเทศต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อกันและกันในค่านิยมและค่านิยมอย่างไรบ้าง

ปัญหาที่เราต้องพิจารณาคือ ไปว่าทำไมการปฏิวัติของเวียดนามจึงไม่ซิกแซก (หัวเราะ) ก็เพราะว่ามันไม่จำเป็นเสมอไป ที่ว่าแบบกรณีจีนมันจะซิกแซก แล้วของเวียดนามจะต้องซิกแซกบ้างนั้น มันไม่จริง มีเหตุผลหลายประการจะให้พิจารณา ดู ข้อหนึ่ง ก่อนปฏิวัติ พื้นฐานของพรรคเวียดนามอิงกับคอมินเทอร์แนบแน่นมาก แล้วก็ผู้นำของพรรคนี้ได้รับการศึกษาจากในยุโรป โดยเฉพาะในฝรั่งเศสกับในโซเวียต ซึ่งในแง่ของความหลังไหลทางทฤษฎีหรือการเข้าไปคุ้ยคว้าทางทฤษฎีของพรรคเวียดนามเปรียบเทียบกับของจีน ซึ่งผ่านโจวเอินไหลไป แต่โจวเอินไหลก็ไม่ได้ขึ้นมาเป็นผู้นำ มันมีอิทธิพลต่อพรรคเวียดนามมาก ข้อสอง บทบาทของโซจิมินห์กับเหมาเจ๋อตุงแตกต่างกันสิ้นเชิง อิทธิพลทางทฤษฎีของโซจิมินห์ต่อการปฏิวัติเวียดนามน้อยมากเมื่อเทียบกับอิทธิพลของความศรัทธาต่อพรรคปฏิวัติจีน อิทธิพลของโซจิมินห์ออกมาในรูปของสัญลักษณ์หรือการต่อสู้มากกว่า ซึ่งในแง่นี้กล่าวคืออิทธิพลของบารมีของโซจิมินห์ที่มีต่อการปฏิวัติเวียดนาม และทำให้เกิดพลังแบบไม่ใช่เศรษฐกิจที่กล่าวไปตอนเช้า ซึ่งมีผลในการศึกษาวางการสร้างสรรค์สังคมนิยมที่ดี หรือการปฏิวัติของเวียดนามที่ดี จะไม่รุนแรงเท่ากับกรณีจีน ประสบอยู่ นั่นหมายความว่าปัจจัยที่อาจจะเป็นตัวชักชวนขบวนการปฏิวัติของเวียดนามน้อยกว่าของจีนมากทีเดียว อีกประการหนึ่ง เนื่องจากผลของการที่เวียดนามเวลาสร้างสังคมนิยม เขาจะระมัดระวังมาก เขามองเหตุการณ์ในรัสเซียในกรณีการวิจารณ์เสตาลิน กับเหตุการณ์ในจีนโดยสายตาของคนที่สามอย่างระมัดระวังมาก ทำให้การจัดการปัญหาต่าง ๆ เราจะพบว่าการแก้ปัญหาในเวียดนามเหนือก็ดี เวียดนามใต้ก็ดี พยายามจะยกระดับเกษตรกรไปพร้อมกัน โดยไม่พยายามกระตุ้นกลไกการสะสมทุนให้รุนแรง จนถึงขนาดไปสร้างภาระให้กับชาวนามากขึ้น ซึ่งพื้นฐานทางวัตถุซึ่งทำให้เวียดนามสามารถหลุดพ้นจากความซิกแซกของปัญหาในการปฏิวัติก็คือ เวียดนามมีความจำเป็นทางภาววิสัยที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากพลังก้าวหน้าต่าง ๆ ทั่วโลกในการปฏิวัติ ซึ่งหมายความว่าเวียดนามไม่สามารถจะเข้าไป Take side เข้าข้างโซเวียต หรือ Take side เข้าข้างความศรัทธาต่อเหมาเจ๋อตุง ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งอันนี้เป็นเหตุที่ช่วยให้เวียดนามสามารถหลุดพ้นจากความหายนะของการซิก

แขกในการปฏิวัติและภายหลังการปฏิวัติได้

ต่อไปเวลาเราพิจารณาปัญหาอย่างนี้แล้ว เราสามารถมองปัญหาอินโดจีนปัจจุบันได้สองชั้นค่อนข้างใหญ่ ๆ คือ ชั้นตอนแรก ปัญหาอินโดจีนเกิดขึ้นจนถึงปี 1975 มันเกิดขึ้นเนื่องจากความขัดแย้งระหว่างจักรวรรดินิยมกับอาณานิคม นี่เป็นความขัดแย้งหลักซึ่งทำให้เกิดเป็นปัญหาอินโดจีนอย่างที่เรารู้กัน แต่ว่าภายหลังจากปี 1975 โดยเฉพาะปี 1978 ซึ่งมีความขัดแย้งระหว่างเวียดนามกับจีน ปัญหาอินโดจีนกลับมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น เป็นปัญหาที่ถูกกำหนดโดยโครงสร้างของอุตสาหกรรมเมืองของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงปลายทศวรรษ 1970 คือสภาพของอุตสาหกรรมเมืองของการร่วมมือกันระหว่างจีนกับทุนนิยมโลก โดยเฉพาะญี่ปุ่น อเมริกา และยุโรปตะวันตก ผลก็คือปัญหาของความขัดแย้งแนวทางยุทธศาสตร์ของจีนมีต่อแนวทางของเวียดนามในการสร้างสังคมนิยมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะว่ากรอบของเวียดนามซึ่งพยายามอยู่ภายใต้โลกสังคมนิยม เริ่มปะทะกับกรอบของโครงสร้างอุตสาหกรรมโลกซึ่งเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ซึ่งผลนี้กระทบออกมาในสองแบบคือ ความขัดแย้งระหว่างจีนกับเวียดนาม และความขัดแย้งระหว่างเวียดนามและเขมร ซึ่งตัวกำหนดพื้นฐานของปัญหาอินโดจีนในปัจจุบันผมเห็นว่าคือปัจจัยภายในของจีน หรือแนวทางต่างประเทศ การทหารแบบเหมาเจ๋อตุงที่เห็นโซเวียตเป็นศัตรูหลัก

ต่อไปผลกระทบต่อการปฏิวัติไทย เนื่องจากมันมีสองช่วง คือสองคัลด์องกับการแบ่งเป็นสองช่วงของปัญหาอินโดจีน ช่วงแรกก็คือ การปฏิวัติไทยตกอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างการปฏิวัติของจีนกับการปฏิวัติของอินโดจีน ซึ่งออกมาในรูปของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและอิทธิพลของเหมาเจ๋อตุงเข้าไปอย่างเต็มตัว ซึ่งผลอันนี้ทำให้มาในขั้นที่สอง ออกมาในรูปที่ว่า ขบวนการปฏิวัติถูกทำให้ฉีกขาดแตกสลายไป อันเนื่องจากการย้ายไปอยู่ชั้นที่สองของความขัดแย้งของอินโดจีน ซึ่งอนาคตของการปฏิวัติไทยจะเป็นอย่างไรนั้น เราต้องดูไปพร้อมกับอนาคตของปัญหาอินโดจีนว่าจะคลี่คลายไปทางไหน กล่าวคือถ้าหากไปในทางที่โครงสร้างการเมืองของเวียดนามสามารถสถาปนาและสามารถจัดปัญหาการเสียดสีระหว่างจีนกับเวียดนาม ซึ่งออกในรูปของการทะลุทะลวงพลังอำนาจทางการเมืองโลกปัจจุบัน คือความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างจีนกับอเมริกาได้ นั้นหมายความว่าโอกาสที่ช่องว่างการปฏิวัติไทยสามารถจะประกอบตัวขึ้นมาอีกครั้งก็จะมีขึ้น แต่ถ้าหากว่ากรอบทางภาววิสัยนี้หมดลงไปก็หมายความว่า อนาคตของการปฏิวัติไทยคงอีกนาน

ปรีชา

ในการวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งอินโดจีนและกับปัญหาจีนกับความขัดแย้งภูมิภาคนี้ นอกจากจะถามว่าอินโดจีนจะไปทางไหน ยังต้องถามว่ากองทัพไทยจะไปทางไหน ที่นี้ผมจึงเรียนตาม พ.อ. มนูญ รูปขจร ว่ามองสถานการณ์ความมั่นคงภายในประเทศไทยอย่างไร และเสถียรภาพของคนไทยจะมีมากน้อยแค่ไหน ภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างภูมิภาคอำนาจและเวียดนามกับไทย

พ.อ. มนูญ

คำถามที่อาจารย์ปรีชาถามมานั้นออกจะเป็นคำถามที่กว้าง และเป็นคำถามที่ทั้งลึก กว้างและละเอียดอ่อน และก็ปัญหาที่เห็นจะต้องพูดกันยาวนาน แต่เวลาเหลืออีกครึ่งชั่วโมง ผมก็คงจะพูดอะไรกันอย่างสั้น ๆ และก็คงจะเข้าใจกันได้พอสมควร ในประการแรกที่ผมอยากจะกราบเรียนว่า อิทธิพลต่าง ๆ ที่จะมาถึงในอินโดจีนและอิทธิพลในอินโดจีนที่จะมาถึงส่วนหนึ่งของประเทศไทย และในเรื่องของประเทศไทยนั้นจะมีเสถียรภาพ จะมีทิศทางของกองทัพไป ณ ทิศใด ในประการแรกผมขออนุญาตกราบเรียนว่าปัญหาของโลกและอิทธิพลโลกนั้นมีอิทธิพลต่อปัญหาในเอเชียและโดยเฉพาะในอินโดจีน พวกมหาอำนาจนั้น ในแง่ของทั้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจโลก และในแง่ที่เกี่ยวข้องกับมนุษยชาติในโลก ในทางทหารมีอยู่สองชาติในโลกเท่านั้นที่สามารถจะยกกองกำลังหรือทำงานได้ทั่วโลกในทันที และปฏิบัติได้อย่างยาวนานทั้งในระยะสั้น-ระยะยาว คือประเทศอเมริกาและโซเวียต ส่วนประเทศอื่นยังไม่อยู่ในขีดความสามารถที่ทำได้ จะเห็นว่าทั้งสองประเทศพยายามจะมีอิทธิพลในเอเชียและโดยเฉพาะในอินโดจีน เพียงแต่ว่าใครจะเข้ายึดกุมจุดสำคัญของส่วนนี้ไว้ได้และตรงจุดใดและประเทศใดเท่านั้น หลังจากสงครามเวียดนามหรือก่อนเล็กน้อย อเมริกาเริ่มรู้ตัวว่าคนไหนไม่สามารถมีอิทธิพลเหนืออินโดจีน อเมริกา มองตั้งแต่ต้นกั้น ไปเปิดประตูในจีน เหม่าเจ๋อตุงก็มองอย่างหน้าขึ้นคาบานและประสบผลสำเร็จ ด้วยข้อมูลบวกลดคุณค่าแต่ละประเทศแล้วมีผลประโยชน์ร่วมกัน เพราะในขณะนั้นจีนเริ่มขัดแย้งกับรัสเซียอันเนื่องมาจากประเทศญวน เพราะทั้งจีนและรัสเซียพยายามที่จะมีอิทธิพลในอินโดจีนเช่นกัน แต่ลักษณะภูมิรัฐศาสตร์นั้นจีนยอมเป็นห่วงในอินโดจีนมากกว่ารัสเซีย แต่ด้วยกลยุทธ์ทั้งทางการเมืองและการทหาร ตลอดจนการสนับสนุนทั้งหลายทั้งปวง รัสเซียจึงสามารถได้เปรียบในเรื่องของการมีอิทธิพลในอินโดจีน โดยเฉพาะในประเทศญวน ยกตัวอย่าง รัสเซียได้เปรียบในเรื่องการสนับสนุนญวนในคอนท้ายของสงครามเวียดนาม ทั้งจีนและรัสเซียสนับสนุนให้ทำการปลดแอกขับไล่จักรวรรดิอเมริกาออกไปก็ตาม มีสิ่งที่พิสูจน์ได้อีกหนึ่งก็คือ อาวุธยุทโธปกรณ์ ตลอดจนยุทธปัจจัยทั้งหลายทั้งปวงไหลมาจากรัสเซียผ่านจีน และของจีนก็ลงมาที่ญวนทางด้านญวนเหนือ แต่หลังจากที่กลยุทธ์ทางการเมืองระ-

ทว่างประเทศของญวนแอนเอียงไปทางรัสเซียมาก จีนก็เริ่มมีความคิดที่จะระงับญวนมากขึ้น ผมหมายถึงในระยะเวลาที่ญวนเหนือญวนไต่รบกันและรบกับสหรัฐ ยกตัวอย่างป็นอาร์ก้า ทำทั้งในรัสเซียและจีนแคง แต่หลังจากนั้นมีตัวอื่นหนึ่ง จีนกับอเมริกาเริ่มคิดก่อกันทางไต้หวัน โดยคิสซิงเจอร์เริ่มดำเนินการ จีนก็เริ่มลดการช่วยเหลือญวน ญวนก็เริ่มรู้สึกตัว เริ่มรับการช่วยเหลือ ร้องขอทางโซเวียตมากขึ้น โซเวียตก็เริ่มให้น้ำหนักอันนี้ รวมทั้งผลักดันทางการฝึกทหารและเริ่มปฏิบัติการ ฉะนั้นปฏิบัติการช่วยเหลืออันนี้เป็นตัวอื่นหนึ่งก็เห็นว่า จีนนั้นแอนเอียงน้ำหนักมาทางอเมริกา อเมริกาเห็นเห็นว่าตัวนั้นจะไปไม่รอดเรื่องของอิทธิพลที่มีในอินโดจีน ก็เลยมาจับมือกับจีน เป็นจุดหนึ่งก็แสดงให้เห็นว่ารัสเซียมีอิทธิพลต่อญวนมาก และญวนก็เริ่มมีอิทธิพล และจนในที่สุดก็ได้ชัยชนะที่สามารถรวมญวนเหนือญวนได้ไว้ได้ สิ่งเหล่านี้ก็เป็นอิทธิพลมาถึงอินโดจีนและประเทศไทยเหมือนกัน มาถึงลาว ในตอนนั้นลาวสูญเสียไปให้ญวน และตอนนั้นเขมรหลังจากที่เปลี่ยนกึ่งแก่สีทง ลอนนอต จนกระทั่งถึงพอลพต แล้วก็มาเป็นเขมรสัมริน ทุกคนก็คงทราบสถานการณ์ทั่วไปแล้วว่า เป็นอิทธิพลของรัสเซียและญวนทั้งนั้น ก็สิ่งเหล่านี้เป็นอิทธิพลที่มีผลกระทบต่ออินโดจีนและโดยเฉพาะประเทศไทย เพราะอะไร เพราะประเทศไทย โดยภูมิรัฐศาสตร์แล้ว ในทางทหารเรามองว่าใครเป็นศัตรูของประเทศ เราก็มองคู่ประเทศอื่นที่นอกเหนือไปจากประเทศไทย เราไม่ได้มองคนในชาตินั้น เรามองผลประโยชน์ของชาตินั้นว่าใครจะเป็นศัตรู ฉะนั้นตั้งแต่เก่ามา จีน เขมร ญวน ลาว มาเลเซีย ความเป็นชาติของชาติไทยเราจะต้องถือว่าในทางทหารเราสามารถจะรุกรานเราเมื่อไหร่ก็ได้ และเข้ามาทำลายขัดขวางอย่างหนึ่งอย่างใดกับอธิปไตยเหนือดินแดนเราเมื่อไหร่ก็ได้ ถ้าเราประมาท และโดยเฉพาะอิทธิพลในอินโดจีนนี้ ในทางการเมืองระดับโลก รัสเซียเขาก็อยากมี เราเป็นประเทศหนึ่งซึ่งอยู่ในอินโดจีน เพราะฉะนั้นรัสเซียก็อยากได้ ในทางที่ตึงระหว่างประเทศ จีนซึ่งมีอิทธิพลและมีประชากรมาก มีความต้องการในเรื่องทรัพยากรในทางเศรษฐกิจมาก เขาก็อยากได้ประเทศไทย แต่ว่าในเรื่องของการเมืองและการปกครองจะเป็นอย่างไรนั้น ต้องแล้วแต่ผลของการปฏิบัติของเขาและโดยเฉพาะญวน เราส่งทหารไปรบกับญวน ถ้าหากว่าท่านเป็นชาวญวนหรือเวียคนามเหนือที่กำลังจะรวมชาตินั้น เราต้องตั้งใจเป็นธรรมชาติให้ความเป็นธรรมชาติแก่เขาบ้างว่า ในขณะที่พวกเราไปสร้างปัญหาแก่เขา เราไปทำลายคนของเขา เขาก็ต้องโกรธแน่ อันนี้เป็นส่วนลึกซึ่งเราจะต้องคิด การปฏิบัติการของโซเวียตก็และญวนก็ มีผลกระทบต่อกองทัพไทยและประเทศชาติเช่นกัน ใน

ประเทศไทยจะมีเสถียรภาพได้แค่ไหน ถ้ามองเสถียรภาพของชาติอยู่ได้หลายประการ มันอยู่ด้วยประการหนึ่งประการใดไม่ได้ ที่สำคัญคือทุกคนในชาติ เสถียรภาพของ กองทัพ และของประเทศไทยขึ้นอยู่กับประการแรกคือทางการเมือง ประการที่สอง ก้านเศรษฐกิจ สามด้านทหาร สี่สังคม ห้าจิตวิทยาและการต่างประเทศ ในทางการเมืองถ้าหากจะนำชาติให้ไปรอด ผมเห็นว่ามีทางเดียวต้องเป็นประชาธิปไตย แต่ ขณะนี้เราไม่สามารถเป็นประชาธิปไตยได้ เพราะการครอบงำของหลายๆ ฝ่ายของคนในสังคม เพราะฉะนั้นทางการเมืองกับสังคมจะต้องผูกพันกันไป การปฏิบัติใน ทักษะที่ผูกมาต้องผูกกันไปหมดทุกเรื่อง ในแง่ของเศรษฐกิจ ถ้าเราไม่คำนึง ถึงแง่เศรษฐกิจชาวบ้าน ในขณะที่เราไปเพื่อเจอกับตัวบัญชีของดุลบัญชี ลดค่าเงิน บาท ที่ใครก็คำนวณได้ จะมาอ้างว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องการส่งออก แต่เราไม่ดูเป้าหมายการส่งออก การส่งสินค้าออกมันน้อยกว่าการส่งสินค้าเข้า แล้วชาวบ้านนั้นได้ อะไร ปัญหาเศรษฐกิจชาวบ้านเป็นเรื่องใหญ่ เพราะว่าประชากรส่วนใหญ่ในไทย เป็นชาวนาชาวไร่ เป็นคนยากจน มีปัญหา เมื่อแก้ปัญหาได้ก็สามารถจะช่วยให้ เสถียรภาพส่วนหนึ่งเกิดขึ้น ในเรื่องการทหาร ความมั่นคงเป็นตัวกำลังในการป้องกัน ประเทศในปัจจุบัน ทางทหารเราคิดยึดมาตั้งแต่ปี 1960 ตามแนวกองทัพบกอเมริกัน เสถียรภาพของชาติไทยประการแรกต้องคำนึงถึงอิทธิพลของโลก ประการที่สองคือ อิทธิพลของอาเซียน และประการที่สามคือภายในประเทศนั้น ต้องนึกถึงทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและทางทหาร ตลอดจนจิตวิทยาและการต่างประเทศ

วารินทร์

ทวีป วรดิลก

มีคำถามคือ หนึ่งเรื่องบุคคลิก และสองเรื่องเชื้อชาติก็ไม่ถูกต้อง

ประเด็นปัญหาผู้นำหรือวีรบุรุษ ผมเชื่อว่ามีในประเทศสังคมนิยม ในขบวนการต่อสู้ของสังคมนิยม วีรบุรุษของประชาชนเราปฏิเสธไม่ได้ เลนินเป็นวีรบุรุษของโซเวียต เหมาเจ๋อตุงเป็นวีรบุรุษของจีน โฮจิมินห์เป็นวีรบุรุษของประชาชนเวียดนาม ที่เขาคักก้านและเรากักก้านก็คือ การยกย่องวีรบุรุษทั้งหลายอย่างที่มีการยกย่องสตาลินหรือยกย่องเหมา ประเด็นที่สองคือ ผมคัดค้านการยกทัพไปเปลี่ยนแปลงรัฐบาลของประเทศอื่นแบบยูเกนคา ซึ่งเรื่องนี้ขอคัดไป ปัญหาสำคัญก็อยู่ที่ผมพูดถึงหลักการอันหนึ่งที่ประเทศสังคมนิยมควรจะมีคือ หลักการนี้ก็คือความเคารพสิทธิในการกำหนดตนเองของตนในแต่ละชาติ เพราะว่าเลนินกล่าวว่า การปฏิวัติมิใช่สินค้าเข้าสินค้าออก การปฏิวัติเป็นของคนส่วนใหญ่ภายในชาติ

ไกรศักดิ์

ผมขอวิจารณ์ที่ कुछทวีปพูด ข้อมูลที่ कुछทวีปได้มาบางอย่างมันบิดเบือนความเป็นจริง कुछทวีปไม่ได้พูดถึงนโยบายของพอลพตเลยว่า นโยบายของพอลพตเป็น

ความชอบธรรมหรือเปล่า เป็นสิ่งที่เราควรศึกษา หลายคนมองว่าการบุกเข้ามาของ เวียดนามเป็นการรุกรานของประเทศหนึ่งต่ออีกประเทศหนึ่ง โดยไม่มองเนื้อหาว่า ทำไมเวียดนามต้องรุกรานเข้ามา แล้วชาวเขมรนั้นมันมีความหมายอย่างไร การปฏิบัติในเขมรเป็นการปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จอย่างน่าสมเพช สำหรับชาวเขมรเอง เป็นการใช้การรุนแรงเกินเหตุ เป็นการตั้งเป้าหมายการพัฒนาของสังคมเกินความสามารถของพลังของมนุษย์ ของความเป็นจริง ของสิ่งแวดล้อมทางสังคม ไม่ว่าจะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ในที่สุดผู้นำของชาวเขมรเองคือเอียงซารีก็ยอมรับกับผู้สื่อข่าวอริสเบธ เบกเกอร์ว่า รัฐบาลของตนเองได้ฆ่าคนไปเกินเหตุ มากเกินกว่าที่เราจะยอมรับได้ มีการฆ่าคนเกือบแสนคน ซึ่งเป็นบุคคลที่รับใช้รัฐบาลเก่า แต่การที่ความของผู้ที่รับใช้รัฐบาลเก่ามันกว้างเกินไป และยอมรับว่าชาวไร่ชาวนาก็ประสบกับความตาย ความลำบาก แต่กลับไม่ยอมรับว่าเป็นผลงานของตัวเอง แต่ไปอ้างคนอื่นว่าเป็น ฮุกวน ฮูนิม ซึ่งเป็นผู้ที่ริเริ่มพรรคคอมมิวนิสต์ มีความสัมพันธ์กับเวียดนามก่อนตั้งแต่ปี 1931 ฝ่ายพอลปทหรือเอียงซารีหรือเขี้ยวสัมพันธ์เป็นรุ่นที่สองเข้ามาซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับเวียดนามเท่าไรนัก แต่มีความสัมพันธ์กับจีนในยุคที่ล้มเหลว คือในยุคก้าวระโคดใหญ่ และนิยมจีนตั้งแต่ต้นมา ความสัมพันธ์ที่มีความขัดแย้งกันระหว่างเขมรกับเวียดนามมันดำรงอยู่ แต่ในประวัติศาสตร์นั้นทั้งลาว เขมร เวียดนามเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการต่อต้านจักรวรรดิฝรั่งเศส ถ้าไม่มีเวียดนาม ผมไม่คิดว่าขบวนการคอมมิวนิสต์จะเจริญเติบโตขึ้นได้เลยในสองประเทศนี้ และถ้าพูดถึงลาว เราควรจะรู้จักประเทศรอบบ้านของเราให้มากขึ้น ประเทศลาวเป็นประเทศที่มีประชากรเพียงประมาณสามล้าน ส่วนใหญ่เป็นชาวเขาไม่ถึงล้านคนเป็นคนที่อยู่ในเมือง ผู้นำลาวนั้นเราจะพูดได้ว่าประสบความสำเร็จของเขาในประวัติศาสตร์ที่เขาได้สัมผัสกับลัทธิมาร์กซิสต์ เลนินนิสต์ สัมผัสกับขบวนการกู้ชาติ นั้น ไม่ได้สัมผัสด้วยตนเอง แต่สัมผัสกับขบวนการของเวียดนาม เป็นส่วนหนึ่งของเวียดนามนี้ เพราะฉะนั้นผู้นำของลาวจึงไม่เห็นมีความแตกต่างหรือไม่กระหนกก็มีกำลังทหารเวียดนามห้าหมื่นคนในประเทศเขา ฉะนั้นจะคงอยู่ในเงาของผู้นำของลาวด้วย ไม่ใช่เราจะเชื่อการโฆษณาของรัฐบาลไทยว่าทหารเวียดนามที่อยู่ในลาวหรือเขมร คือการรุกรานคือการขยายอิทธิพลของจักรวรรดินิยมของเวียดนามซึ่งเป็นตัวแทนของรัสเซียอีกทีหนึ่ง

ฉัตรทิพย์

นับตั้งแต่ค.ศ. 1949 ซึ่งจีนได้ปฏิวัติสังคมนิยมและก้าวเข้าสู่สังคมนิยมเรื่อยมา จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 32 ปี มาแล้ว เส้นทางสร้างสรรค์สังคมนิยมของจีนเองก็มีลักษณะไม่ต่างไปจากสังคมนิยมอื่น ๆ กล่าวคือประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย แม้ในขณะนี้ปรากฏการณ์ทั้งหลายที่เกิดขึ้น ก็เป็นสิ่งที่ท้าทายต่อการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์สถานการณ์ และมีความสำคัญอย่างยิ่งในแง่ทฤษฎีสถิติมาร์กซ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัญหาความขัดแย้งในค่ายสังคมนิยม ไม่ว่าจะเป็นโซเวียต จีน เวียดนาม ในภูมิภาคเอเชีย และถือว่าการท้าทายชาวมาร์กซ์หรือชาวสังคมนิยมทั้งปวง การสัมมนาเศรษฐศาสตร์การเมืองครั้งที่ 8 ในวันนี้ ได้ช่วยให้ความกระจ่างต่อปัญหาบางประการเกี่ยวกับทิศทางของการเปลี่ยนแปลงนโยบายของจีนที่เป็นอยู่ในขณะนี้ได้ และไม่ว่าจะพิจารณาจากแง่มุมข้อเท็จจริงประวัติศาสตร์หรือทฤษฎีสถิติมาร์กซ์ก็ตาม เป็นที่แน่นอนว่า ข้อคิดเห็น ข้อถกเถียงและการอภิปรายที่เกี่ยวข้องกับจีนโดยตรง และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนโยบายของจีนก็คงจะไม่ยุติแค่นี้ ในขณะทีทุก ๆ สิ่งในโลกไม่เคยหยุดนิ่งจันใด สังคมก็แปรเปลี่ยนไปเรื่อยจันนั้น ด้วยเหตุนี้การสัมมนาในวันนี้จึงคงจะให้ข้อคิดที่จะมีการพัฒนาการทางความถกเถียงไป และถ้าหากจะเกิดถกเถียงและวิจารณ์ ก็คงได้ประโยชน์ต่อประชาชนของประเทศและมนุษยชาติโลก ถ้าจะกล่าวในเรื่องวิชาการในบ้านเราแล้ว ก็อาจจะถือได้ว่าการสัมมนาในครั้งนี้เป็นก้าวอีกก้าวหนึ่งของวิชาการเศรษฐศาสตร์การเมืองที่พัฒนาไปท่ามกลางบรรยากาศของความไม่แน่ใจ ถึงการหวนกลับของเผด็จการในทางความคิด ซึ่งอาจจะเข้าครอบคลุมสังคมไทยอีกครั้งเมื่อไหร่ก็ได้ หวนคิดกลับไปเมื่อประมาณสิบหรือสิบห้าปีก่อน ความรู้ทางทฤษฎีสถิติเศรษฐกิจการเมือง และโดยเฉพาะสังคมนิยมก็ได้ก้าวหน้าไปมากพอสมควร และเริ่มที่จะไม่ใช่เป็นเรื่องของปัญญาชนเท่านั้น แต่ได้ลงไปถึงประชาชนธรรมดาผู้ใฝ่รู้ ซึ่งจะเป็พลังของการเปลี่ยนแปลงต่อไป ●

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย